

3 2

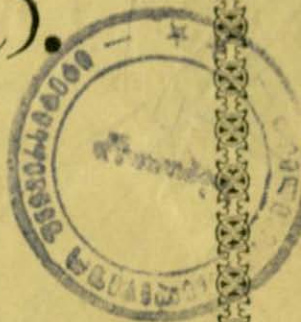
ცისკარი.

1870

სეპტემბერი

1870-1871

წელიწადი მეოთხსმეტე.



წოდებათსსულებათა:

- I. კუბა (მოთხრობა). ი. კერესელიძისა.
II. (ლექსი) ღვით ეორღანოვის გარდცვალებასუდ.
III. ბეატრიქე ჩენჩი (მოთხრობა.) გ. ასათიანისა.
IV. ქართველების კერისობა. კო. ბერძენოვისა.

ტფილისს.

მარტირუხანის ტიპოგრაფიაში.

3
4

ბ ბ ბ ბ

(ძოთხრობა) ნათარგმნი ი. კურესიძისა.

30
1948 წ.



(მთხრობა).

კორომანდელის კიდევად, მადრასის ახლოს, უდაბურს მხარესად, შეგვდება მძუწნიერი სახასიაობა, რომელსედაც არც ერთს მოგსაურს არა უთქვამსრა, ამისათვის რომ ვერ შესძლებია გამოეთქუა ის სიმძუწნიერე ვერც კალმით ზ ვერცა ენით. იყო მხოლოდ ერთი მსწავლული ევროპელი, საკვლად სონერალი, რომელმანცა რა ხასა, ისე აღტაცებაში მოვიდა, რომ გაბედვით წამოიძახა: ოჰ, რა ჩინებული რამ ეოფილა ინდოეთის ბუნება, ამ უდაბურს ტინხეველშიო! —

უნდა სჯიდიის ქუჭმა ვსთქუა, რომ ისევ მე უველან მოგსაურსედ უკეთესად შემიძლიან იმ სახასიაობის აღწერა ზ ამ აღწერაში წარმოუდგენ ნამდვილს ტინხეველის ბუნებას. აი, სურათი იმ სახასიაობისა: ჰირუჭლად არის ტბა, რომლის ლურჯი წყალი ტოტებათ შემოდინან გარშემო ნაჰირებში, ორის თუ სამის ვერსის სიშორესედ; სამის მხრით აქუს მთები, რომელნიცა მწვა-

ნედ ახავერდებულები არიან. მეორეს მხრით ვრცელი მი-
ნდორია ზედა ურიცხვი ბზა არის ამოსული ისე, რომ
მნახველს წარმოუდგება თვალთ წინ ვრცელი ბზის ბა-
დი. ტბის ნაპირებზედ რომ გამოსულან წელის ტოტე-
ბი, რომელიც შემოთაც მოვიხსენიეთ, იმ ტოტების
შიგა ზედა არიან ვიწრო ზედა მოგრძო სმელი ალაკები,
რომელსედაცა დგანან დიდროანნი ტყის ხეები. — ამ ხე-
ებს ქუჩაში ღამით ჩუმ-ჩუმად შედიან ვეფხვები ტბის
წელის დასაღვეად.

ამ ტბის ზირ ზედა ზირ შთის ძირში შიდა გრძელად
ხეივანივით სწორე გზა, რომლის ორივე მხრივ ჩამწვრი-
ლებული არიან სამსა ზედა ოთხს რიგად ნაკვეთის
ხეები; ამ გზის შუა ალაკითგან, ჩამოდის ოც ზედა ოთხი
ფენი კიბე სანდლის ხისგან შედგენილი ზედა დაეშვება
ტბაში. ამ კიბის თავზედა დგას მშუტნიერი სოფლური
სახლი. —

18. . . წელს, ეს სახლი ეკუთვნოდა ერთს დიდ მდი-
დარს მადრასის მეტონეს, სახელად მუნუსემის — ეს
მუნუსემი იყო ინდოელი ზედა ვეფხვად იყო კერძოთაგანის-
მცემელი. შემდგომს შიდა რა ფრანგების სარწმუნოება,
ერთის სიტყვით რა გაქრისტიანდა, შერთო ცოლად
გოლანდიელის ქალი, რომელსედაცა მხითვათა ჰქონდა
ერთი შიდა ოთხი ზიანტრი.

მშუტნიერს მუნუსემის ცოლს ერქვა გევა. იმ დროს,
როდესაც ამ მოთხრობასა ვწერ, გევა იყო ოც ზედა ოთ-
ხის წლისა. თუ არა ეოფილხართ ინდოეთში, არ შე-

გომლიანთ იცოდეთ, თუ რა მოქმედება აქუს ამ ინდოეთის ბუნებაში, ვეროპიულ მშუტნიერი ქალის სახელს, ვაი იმ მოგზაურის ბრალი, რომელიცა შემოვიღიდა გვეს სასლში დასასვენებლათ! ისა სვამდა გვეს თვლებითუან გულის საწამლავსა, რაკი ნახავდნენ მკსავრები გვეს, იმათ დაავიწუდებოდათ მაშინ თხსიც, ტომიც, მცნობიც, ცოლიც ჭ მუღიც.

გვეს ქმარი იყო იმ ბედნიერს წლოვანებაში, როდესაც რომ კაცს უტვეებს ვოველი გულის ნდომა; ანბობდნენ კი, რომ ვითომც იმან სრულებით სიემაწვილითუე არ იცოდა ეჭენეულება, ამისათუხს მუნუსემის არა უევარდა რა ისე, როგორც სტუმრების მიღება, მცნობი ვოფილიყო, თუნდა არა მცნობი. ძალიან უევარდა სტუმრებთან დროს გატარება, ამისათუხს ვინც მოგზაური მოვიდოდა უცხო ქუტნიითუან ჭ ვინცა ნახავდა მშუტნიერს გვეს, მუუძლებელი იყო არ ჩავარდნოდა იმისი სიეუარული. ასი მეტი ჭეაენდა მოსიეუარულე, მავრამ, ის არც ერთს ვურადლებას არ ამლეუდა, მრთელი თავისი სიცოცხლე ვაეტარებინა ზატოისნურს ვოფაქცევაში.

გვეს, უფრო მეტად უევარდა ოცს ემაწვილს კაცსა, ეს იცოდა გვეს ჭ როდესაც სუძრობით ეტეოდა თავის ქმარს, რომ სრული ბედნიერი არა ვარო, კეთილი მუნუსემი უნასუსებდა: «ჩემო სიცოცხლეუ, ეე ამისათუხს, რომ ჩუტნი სასლში, ოცი სასტუმრო ოთახის მეტი არ არისო; ჩუტნი სუფრასედ ოც კაცსედ მეტი არა სხედს

დ შენც, შენი სულის ჭირიჲ, იმ ოცის მიხედვით განაგებდეთ. »

ამ დროს ტინეველიის ტბის კიდესეღ მოვიდა ერთი მსწავლული მოკსაური, ემაწვილი კაცი, გამოკსა-
ვნილი ჰარიჲთგან ინდოეთში, ერთის იშვიათის ფრინველის მოსაპოვებლად, — ეს იმ კვარი ფრინველი იყო, რომელიცა არ იყო ეოვლის ფრით სრულს ჰარიჲის მუხეუმი, ამ მსწავლული მოკსაურის სახელი იყო კაბრიელი, იმასა ჰქონდა წიგნები ინდოეთში მსწავლულ კაცებთან, დასმარებესეღ. გაბრიელმა დასარჯა სამოცი ათასი ფრანკი, დ ის იშვიათი ფრინველი ჯერ კიდევ ვერ მოიგდო ველში. იმან მოიარა ინდოეთში, რაც რამ კუნძულები იყო, ან ნახევარ კუნძულები, მრავალი ადგილები დ რომ ვერას გახდა, ბოლოს მოვიდა ტინეველის ტბის კიდესეღ.

მეემ რა საკმაოდ განაცხოველა ინდოეთი დ დაეშა ოკიანოში, ამ დროს გაბრიელი მიაღვა მუნუსეის სახლსა. კევა იჯდა ერთის დიდის ბზის სის ქეშმა დ კარს შემოხვეოდნენ ერთობ ვინცა ვინ ივენენ იმისი თაუვანის მცემლები; ქმარს ეველასათჯს სურგი შეექცია გულგრილად დ ათამაშებდა კრიალოსანსა, რომელსაცა ეწოდება ინდოურად მისბას.

გაბრიელი თუმიცა მსწავლული იყო, მაგრამ უბრალოთ არ ეცო, ის იყო ჩაცმული სუფთად, სახე ჰქონდა სანდომიანი, დ ცხენსედაც ჩინებულათ იჯდა. იმას ევეგბნენ ორნი არაბნი მსახურნი დ ჩამახდინეს ცხე-

ნითვან, როგორც თუთან გაბრიელი, ისე იმისი მსახურნი; ხოლო მუნუსემი აღვე რა ღ მთევება ახალ-გაზდა ფრანცუზს, მიუაღერსა შემდგომის სიტყვებით: „კეთილი იუოს თქუწნი მობძანება ჩუწნსა, ინებოს ღმერთმა, თქუწნცა დაგატკობთ ჩუწნის ტბის ნახვამ:

გვეს მოტრფიალეთა შესედეს ამ მსწავლულს ფრანცუზს ერთობ გულგრილად. გვეამ თავის დაკვრის მაგიერ, აუქნივა მარაო, რომელიცა იუო სწილოს ძული-სა ღ შივ ისხდნენ ძვირფასი ქვები.

როდესაც გაბრიელმა უანბო, თავის მოგზაურობის მიზეზი, მაშინ მუნუსემიმ დაანახვა ჩრდილოეთით სამსრეთამდინ თავისი სემფლობელო, იმის ნიშნად, რომ, როგორც იმისი სურვილი იუო, ისე მოესმარებინა.

ამ დროს დაჰკრეს ზარსა. ეს ის ნიშანი იუო, რომ ვახშამი მხათ იუო. ინდოელების ჩვეულებით, გვეამ გაუუარზ თავის ქმარს მკლავში კელი ღ გასწიეს ვახშმის ოთახისაკენ, — ამათ მიჰყვნენ ოცნი გვეს თავუანის მცემლები.

პურის საჭმელ ოთახმა განაკვირვა გაბრიელი, ამ ოთახის კედლები აძენებული იუო თეთრის მარმარილოსაგან, ჰერსა ჰქონდა მიდგმული განგებ მოსდენისათვის, ჩუქურთმებით ამოჭრილი ბზის სეები. კედლების ოთხივ კუთხივ იუო თითო აუში, გაკეთებული ბრონზისაგან, საიღამაც ამოდიოდა ღ ჰსცემდა, ცივი მოკამკამო წუაროს მადრეუანი, კედლების გარშემო სუფთათ ჩაცმულები იდგნენ თორმეტნი არაბები, რომელთაცა კე-

ლში ეჭირათ ცოცხებით ბრტყლათ შეკრული სსუა
 ღ სსუა კვარი სურნელიანი ვვავილები ღ იქნევდნენ
 ჭაერში, რომელნიცა თან აგრილებდნენ ღ თან ავსებდ-
 ნენ ოთახს მშუწნიერის სურნელებით, სკამები იყო სწი-
 ლოს ძელისა ღ დაწნული დაფნის სის ქერქით. სტო-
 ლის თავსა ღ ბოლოს იდგნენ იაპონის ბროლის ვა-
 სები, რომელშიცა ეწევენ ჩინებული ვვავილები.

მაგრამ ისე არა აშვენებდარა ამ ოთახს, როგორც
 სასლის ჰატრონის მშუწნიერი ცოლი კევა. ვეკლა სტუ-
 მრების თვალები იმასედ იევენ მიქცეულნი, ის კი არც
 ერთს არ უყურებდა.

სსუათა შორის ამ ვასშამსედ იჯდა, მდიდარი მად-
 რასის ვაჭარი ინდოელი მიწური ღ იმისი ამხანაგი
 გიულ-ან, — ამ ორივეს სსუათა შორის ძრეულ უეგარ-
 დათ კევა, ღ ცდილობდნენ, მიეგდოთ კელში როგორმე
 ბორბტ-განსრახეთ.

კაბრიელმა ნახა თუ არა კევა, ამასაც მოედო სი-
 ვვარული, ღ როდესაც ვასშამსედ ისხდნენ. წაუჩურჩულა,
 თავისთან მჯდომს ერთს ანგლიჩანს, სასულად ედუარდ
 კლერბს, — ეს ქალი რომ ჰარიუში იეოს, მრთელი ჰა-
 რიუი დაფუთდებაო.

კევას ქმარი სჭამდა ისე, როგორცა სჭამს მშიერი
 ვეფსვი ღ სუამდა ისე, როგორც შეიწოვს სამი წლის
 კვალვიანი მიწა, წყალსა.

სსუა სტუმრები არას ანობდნენ, ხოლო ჩუმათა
 ჭკლანამდნენ თავიანთ ოხვრასა.

საჭმელი და სასმელი მოდიოდა უსვად. მსწავლული მოგზაურები სჭამდნენ და სვამდნენ, როგორც უსწავლულნი. მუნუსემი გვეას სრულებით არ უეუბრებდა, თითქოს მოტრფიადეებს ჯავრით ასიებსო.

—რომელი ჯინშის ჰირუტეებს მიწერთ თქვენ ამ ინდოელს ქმარსა? ჰკითხა ზუმათ გაბრიელმა კლერისა.

—აი, სამი თვე იქნება რაც დავეძებ, სანამდეილო ისტორიის შესავსებად ერთს ცსოველს, და ჯერ კიდევ ვერ მიპოვნია. მიუგო იმან.

—როგორა ფიქრობ, უუქარს თუ არა ქმარი?

—იქნება უუქარს გაციეებით და იქნება არც უუქარს.

—ცოლს კი უუქარს?

—ცხადია არაფინ უუქარს აქ მეოფთ სტუმრებთან; ესეც კი ცხადია, რომ ამის წლოვანებაში და აქაურს ბუნებაში არ შეიძლება არაფინ უუქარდეს; ამისათვის მე ასე ვფიქრობ, რომ გვეას უუქარს თავისი ქმარი.

—ხედავ რა ანბავია! ანობდა გაბრიელი. განა შეიძლება უუქარდეს ქალსა, ამისთანა კაცი, რომელსაცა აქეს თუჯის ფერი; რომელსაცა კბილების ნაცვლად მსხვილის ტუჩებითგან გამოუშვერია საზისლად სპილოს ღრჯოლები? თვალები? თვალები სწორეთ ვეფსვის თვალებს მიუგავს, ერთის სიტყვით თეთოეული ტანის ნაწილი, თითქოს სსუა და სსუა გვარ ჰირუტეებისაგან მოუპარავსო!... არა! ეგ შეუძლებელია! როგორ შეიძლება დუთის გულისათვის, ამისთანა მხეცი, ქალს უ-

უუარდეს, ისიც ამისთანა მშუტნიერს ქაღსა!

— ოს! ღუდაკაცი, ღუდაკაცი! მწუსარების ხმით წამ-
ოსთქუა ანგლიჩანმა. მაგრამ, მოდი დამიჯერე მესობე-
ლო, განაგრძო იმან: ერთ რჩევას მოგცემ ზ, შეისმინე.

— მითხარი რა არის ეკ რჩევა?

— მინამდისინ მაგდენი დრო ჯერ არ გასულა, შე-
კომლიან მოიწინო თავი: ხვალ დილით, რამწავს ცაში
სინათლე შევიდეს, მოაჯექი ცხენსუდ ზ გასწიე რაც
შეეკლოს.

— არ შემომლიან, მე უნდა მოუცადო წიგნსა, რო-
მელსაცა მოველი ლასწავდისაგან: ის წიგნი აქ უნდა
მომივიდეს, ისე აქუს ჩემთან ზირობა. რა ვქნა, მეცნი-
ერების სარგებლობის კულისათჳს, უნდა მოვითმინო —
ეს არის ზირველი!

— ოჰ, ღმერთო! თითონ მეც მოვედი ტინეველით-
გან მეცნიერების სასარგებლოთ. მე გამოძგაუნა ლო-
ნდონის საკოროლო საზოგადოებაჲ ზ მიბძანა, არ და-
ვსოგო რამდენიც საჭირო იუოს ფული, მხოლოდ უნ-
და მოვიზოგო ერთი თხუხულება, რომელსაცა ეწოდება
„მაღაბარის სარწმუნოების გამოკვლევა“. აი, თითქმის
ჯერ ორი ათასი გირვანქა სტერელინგი დამისარჯავს
ზ ვერაფერი კი ვერ მიზოვნია. ახლა, ლონდონში ასე
ჰგონიათ, მე დავიარები ტრინლიკოს მდინარის ნაპი-
რებსუდ, ცხელს ქვიშასუდ, გახურებულ გსასე, სადაც
მეტის სიცხისაგან კვერცხი იწვება ზ კაცს ტვინი ეგრე-
სება! . . . იქ ასე ჰგონიათ, მაგრამ ისკი არა თუ სამი

თუ მეტი იქნება აქ განსვენებით ვღვევარ ზე ვრეკები მშუტნიერის გევას უურებით!.. ოჰ, მრცხვენიან ჩემის სისუსტისაგან! მაგრამ რა ვქნა, მეც მოფული წივის ტრანვებართვან.

—სვინიდის ქვეშ უნდა გითხრა ბატონო კლერბს, რომ დაბადებითვან არ მინახამს ამისთანა მშუტნიერი ქალი. ერთი უუურე, თუ რა შავი თმები აქვს! რა ხაფურდის თვალები! რა ვარდის ფერი ღოუები!..

—მომითმინე, მომითმინე საუჭარელო! რასაც ღახარაკობ ამ ქალის მშუტნიერებასუდ, ეგ სულ შენი თავში საცემი გახდება ბოლოს. დამიჯურე, მიიღე ჩემი რჩევა ზე გასწიე აქეთვან, მინამ კიდევ არ მოგრევიან ზე სინანულათ არ გავხდომია.

—არ შემიძლიან ბატონო კლერბს! უნდა მოვიარო უეჭველად ამ ტინეველის ტუის ნაწირები...

—შენ ველარასფერს ველარ მოივლი...

—რომ ვერ მოვივლი ზე, მერე რას მეტევის ღახეჭედი.

—ღახეჭედი სამი ათას მიღსუდ მოშორებით არის ზე, ბუერი იცის დაეძებ იმისგან შემოკვეთილს ფრინველს თუ არა.

—ბატონო კლერბს... შენიშნე როგორ გაუდიმა ქმარსა?

—შენიშნე, მერე რაო?

—მერე ისაო რომ, იმ დიმილსუდ, მრთელ ტანში ჟრუანტელმა დამიარა.

— ან იქნა ვარდები მასეში.

— ნეტა რა ღიმილი იყო!.. ასე მეგონა, მისი სსი-
ვსე მარგალიტები ელვარებენ მეთქი!.. ბატონო კლერბს,
ნუ თუ მართლა უეჭარს თავისი ქმარი?

— ღმერთმა იცის.

— ახ, ეგ ქალი ასლა უნდა ჰარიქი იყოს, მაგი-
სთანა ქმრის გელში, რომ...

— გამიგონე რა გითხრა საუქარელო გაბრიელ. ამი-
სთანა კაცი, როგორც ეს ინდოელია, ქუჭუნასედ ცოტა
ბეერი რომ უოფილიყო, იმდენი ბეერი უმღურება აღარ
მოხვდებოდა ცოლ-ქმრებში, როგორც უბედურება მო-
მსდარა ჭ ხვდება ხოლმე... ეს კაცი იმისთანა კაცი
არის, რომ თავის ვაჟკაცობით რამდენიმე მილსედ მო-
შორებითაც კი ჰატყვს სცემენე. თუ ესურს გიანბობ,
ორს უკანასკნელს შემთხვევას, რომელიცა გარდახდა
ამას: ამ დღეებში, რა ვსეირობდით ტბის ნაპირსედ,
ამან მოკლა დამბახით, ორმოც ჭ ათ ბიჯსედ მოძო-
რებით ერთი ფრინველი, რომელიცა არ ჩამოვარდა ჭ
ისეუ იმ ხესედ დარჩა, რომელსედაც იჯდა, — „ვერ მო-
ახვედრო“ დაცინებით სთქუა მირზურმი. მუნუსემი
გაიღიმა ჭ ერთის გადასტომით, როგორც ფოცხვერი,
შეასტა ხესა ფრინველის ჩამოსატანათ, სე რომ შეირყა,
ფრინველი ჩამოვარდა ძირს ტბაში. მუნუსემი ცალის
კელით ჩამოეკიდა ხის ტოტსა, მეორეს კელით ჩამოე-
წოდა ფრინველს ტბაში, ჭ რა აიუვანა, როგორც კველი
დაიკლავნოს, ისე გადმოიკლავნა ჭ ისე გადმოსტა ნა-

პირზედ, რომ წულის მცირე წვეთიც არ მიჭკარებია ამის ფეხსა, ახლა, მოისმინე სხუა შემთხვევა: ერთ საღამოსედა, გააფთრებული, უშველებელი დიდი სწილო გამოვარდა ჭ გამოქვანა ტბის ნაპირის ტყითგან, იმას აუშვირა მადლა თავისი გრძელი ხორთუმი ჭ ისე დრიალებდა, რომ თითქო ქუსსო. ღმერთმა იცის, ასე რას გაეჯავრებინა. გვეამ თავზარ დაცემულმა დაიკიულა. მუნუსემიმ გულდამშვიდებით, თითქოს აქ არაფერი ანბავიაო, მოსტყნა ბზის ხეს, ერთი დიდი ტოტი ჭ რა მივარდა შედ სწილოს, ეს სწილო ისე შეშინდა, რომ გზა დაებნია ჭ ემკერა ტბას, სადაცა უურუქელაებდა, როგორც ჰატარა ფინია. მოდი ჭ ახლა ესუმრე ამისთანა კაცსა! ინდოელი გულ-აბ, რომელიცა კარგათ იცნობს მუნუსემის ჭ ძრიელაც უუქარს გვეა, ისე თრთის, როგორც ხის ფურცელი, როდესაც წარმოუდგება ის ახრი, რომ თუ გვეამ უურადდება მიაქცია იმის სიფუარულსა. ამ სამი დღის წინათ, ერთი ამ სტუმრებთაგანი ისე გაუვითლდა, როგორც ზაფრანა ჭ უურში წამიჩურჩულა: არ იქნა დავიღუპე! მგონია გვეამ ალერსიანის დიმილით შემომხედლო!

— გაბრიელს კიდევ ჰასუსი უნდა მიეცა; მაგრამ ამ დროს საზოგადოებამ ღუინისაგან გამხიარულებულმა შექნა ვაჟანით ლაჰარაკი ჭ კლერბსმა წაუჩურჩულა ფრანცუსსა:

— აბა უური დაუგდე ამათ ლაჰარაკსა ჭ დარწმუნდები რომ აქ ისე არ არის, როგორც ჰარიქში.

როდესაც ურიცხვი სანოვაგის მოტანა გათავდა, მოიღეს სხუა ზ სხუა მშჳწნიერი ხილი. ამ დროს მუნუსემი დაიწყო ხუმრობა ზ სთქუა:

— აბა უზატვიცემულებო ბატონებო, ხვალ დილა ადრინ მსათ იუავით ზ კირჩევთ ამოიჩიოთ კარგი ცხენები.

— უმორჩილესად კმადლობთ, ნაბაბ მუნუსემი! შენა ხარ დიდი კაცი, როგორც ვერენგ-სიბი, რომელიცა იყო გვირგვინი დიდის მონგოლებისა! წამოიძახა ინდოელმა გიულ-აბმა, რომელიცა გვანდა სწილონა, გახვეულს კაცის ტანისამოსში ზ რომელიცა ტოკაუდა გვას სიუჭარულის ნდომით.

— რასედ გადაუხადა მადლობა? ჭკითხა გაბრიელმა კლერბსა.

— ამისათჳს რომ, მუნუსემი უნდა აღასრულოს მოცემული სიტუქა. ეს ორი თვე იქნება მუნუსემი დაგვხირდა, სანადიროთ წასვლას ზ როგორცა სჩანს, ხვალ ახირებს.

— სანადიროთ?.. საკურდღლაოთ?..

— როგორაო? საკურდღლაოთ? აქ რომელი ინადირებს კურდღლებზედ. აქ მიდიან სანადიროთ ფოცხვერებზედ, სხუა არა არისრა.

— უფალო გაბრიელ, წამოიძახა მუნუსემი სტოლის იქითის მხრითგან ზ ხმა იმისი მიემზგავსებოდა დიდს ხმასა: ბატონო გაბრიელ! ხომ კარგი ცხენი გუავთ?

— მშვიდი ცხენი მეავს, ბატონო მუნუსემი.

—უნახავს როდისმე ფოცხვეკრი?

—უნახავს, მიუგო კაბრიელმა მოუფიქრებლივ, & რა დაიძაბლა სმა, წამოსთქვა, —იმთენი უნახავს, რამდენიც მე!

ინდოელმა გაიქნია თავი & სთქვა:

—აბა, ჩემო მეგობრებო, ხვალ, ძალიან ადრე მხათ იუავით. ჩემი თავლის კარები მრთელი ამაღამდელი ღამე ღია იქნება, & ვისაც იმედი არა აქვს თავის ცხენისა, ამოიჩინოს ჩემის ცხენებითგან, რომელიცა სურდეს... ახლა კი დრო არის, ეველამ მიიხვეწოს.

ის წამოდგა & იმას აჭყენენ ეველა იქ მსხდომნი, გვეამ გაუყარა თავის ქმარს მკლავში კელი & რა დასახუქრა იქ მუოფნი ღიმილით, ეველანი წავიდ-წამოვიდნენ კმაუოფილებით.

კლერბსი & კაბრიელ გამოვიდნენ ეველახედ ბოლოს. კაბრიელ დააცქერდა მშუწნიერს გვეასა, რომელსაცა მუნუსემი უუურებდა მოსიუქარულე ლომის თვალთ. გიულ-აბ & მირზუტი, რა აცილებდნენ სახლის პატრონს, ცდილობდნენ დაეწოთ იმათთან ლაპარაკი, მაგრამ მუნუსემიმ უხასუსა იმათ ცივათ, რომელმაცა გაჭკვირა ისინი საკლავად.

—შენც დაიღუპვი! უთხრა კლერბსმა კაბრიელსა; ვისაც აქ სედავ სტუპრებს, ეველამ შენსავით დაიწეეს & ბოლოს ეველანი მონათ გაიხადა მშუწნიერების ღმერთამ. მაგრამ შენ კიდევ დრო გაქვს, შეკვილიან თავი დაიხსნა: დაიხსენი შენი თავი თუ ჭკუა გაქვს.

ამ მეგობრულ რჩევის დროს, მოვიდა მადრასის ფოტოალიონი, რომელმაცა ამოიღო ჩემოდნითგან წიგნი ჭ მისცა გაბრიელსა. ეს წიგნი იყო მოწერილი ლასენ- ჰედისაგან. წიგნის ბოლოს იყო შესხმა, წამოთქმული ზარიყის სამეცნიერო აკადემიაში. ამ შესხმის ბოლოს აი რა იყო:

«... დიდი იმედი გვაქვს, რომ ჩუქნი ახალგაზდა მსწავლულის ჭ მოგსაურის გაბრიელის შრომა დაგვირ- გვინდება, იშვიათის ფრინველის მოპოვებით: ჩუქნი ჩქა- რა დავანახებთ ამერიკის მუსეუმის მეშურნე დირექტო- რს, რომ ჩუქნი მუსეუმი იმაზედ მაღლა დგას, ერთი ფრინველი აკლდა ჩუქნს, მრთელს ევროპაში გამოჩე- ნილს მუსეუმს ჭ იმედი გვაქვს, მსწავლული გაბრიელ, ამასაც მოგვიპოვებს“.

— ძალიან კარგი ჭ ზატიოსანი! წამოიბუტბუტა გაბრიელმა ჭ რა მოიხედა ნახა რომ კლერბსი წასუ- ლიყო. გაბრიელ მიეუდა კედელს, ჩახედა გამოცდილის თვალთ თავის გულის სიღრმეს ჭ ტანში ქრუანტკლ- მა დაუარა, რა იგრძნო, სიუქარულის დასაწყისი, მხურ- ვაღე სიუქარულისა, ორმოც გრადუსიანის სიუქარუ- ლისა.

— ღმერთო ჩემო! იფიქრა იმან; რით უნდა ვათავ- დეს ეს სიუქარული, ესე საშინლათ დაწეობილი!

იმან დაჰმუჭუნა წიგნი კელში.

იმის გარეშემო აღარაზინ აღარ იყო, მხოლოდ სიმშვიდის მეტი; მაგრამ ინდოეთის მშუქნიერი ბუნება კი

დღესასწაულებდა. ტინეველიის კარმოება დიდებულათ
 ისილვებოდა იმ მოწმენდილ ვარსკვლავიან ღამეში, ჩუქნს
 ქუჩუნებში ღამით ჭრიჭინებენ, ბაუაუები უიეინებენ & აქ
 კი ისმის ხმა ფოცხვრების ღრიალისა. აქაური ბაუაუები,
 ფოცხვრები არიან.

ოჰ! სთქუა კაბრიელმა; ამ ჰაერში, სიუქარულიც
 ისე უნდა სწვამდეს, როგორც აქაური მზე!... ხვალ,
 ფოცხვრებსეღ ნადირობის შემდგომს, უნდა შეუღვე მძუ
 ფოცხვრის საქმესა.

როდესაც მიდიოდა იმისათვის დანიშნულს ოთახი-
 საკენ, კაბრიელმა შენიშნა გიულ-აბი & მირზური, რო-
 მელიცა საიდუმლოთ რაღასაც ღაპარაკობდნენ.

II.

იმ დროს, როდესაც იღვიძებს შეეფარე ბუღბული
 & მოჭეკება კალობასა მწვანე ფოთლებში, თორმეტნი
 მსახურნი არაბნი, ანუ შეიარაღებულნი ინდოელნი, მი-
 აქროლებდნენ ცხენებს იმ გზისაკენ, რომელიცა მიდი-
 ოდა კოალის მთისაკენ. ევროპელი მონადირეები ცო-
 ტათი კვიან მოვიდნენ, აგრეთვე შეიარაღებულნი & თე-
 თრად ჩაცმულები. ამათ შემდგომს მოვიდნენ გიულ-აბი
 & მირზური; ეველასეღ ბოლოს მოვიდა მუნუსემი.

ღამის სინათლესეღ, რომელიცა ანთებული იყო,
 სასახლეში შესავალ გზასეღ, კაბრიელმა ძლივს იცნო

ბედნიერი მოლოდინი გვეხსნის. მუნუსემის ეცვა ჩინებულად, ის ემსგავსებოდა ღმერთების ღმერთას. ის იყო შეიარაღებული, სარტულამდინ ტანსუდ ეცვა ვაშიძირის მადის კაბა, რომელსაცა ეკერნენ ოქროს ღილები და რომელსაცა ესხნენ ოქრომკედის ფუნჯები. ცხენსუდ იჯდა თეთრსუდ, რომელიცა მიემსგავსებოდა ფერთ სწილოს ძვალსა და კუდი შელებილი ჭქონდა წითლად; კულსუდ ევიდა ოქროთი ასხმული სამკერდული, რომელსაცა უჯდა სამი ძვირფასი თვალი. თითქოს მუნუსემი და ცხენი ერთად შესრდილანო. მუნუსემის კელში ჯილავი არ ეჭირა, ცალს კელში ეჭირა დამბახა, მეორეს კელით უურიდა ოქროებს ვლახებს. —

ბოლოს მოსცეს ნიშანი, დაჭკერეს დოლსა და მონადირეებმა გააქროლეს ცხენები, ტბის ნაპირითგან, ჩრდილოეთისაკენ, მთებისაკენ.

როდესაც მოშუადღევდა, გადმოდნენ მონადირეები ცხენითგან და გასწივეს ფხით; ამ უდაბურს ალაგს იყო მეტად სიჩუბე, თითქოს თაფის დღეში კაცს იქით არ გაუვლიაო, სრქელს სავერდის მსგავს მალალ ბალახებში, ცხენების ფხის სმატ კი არ ისმოდა. ამ გარემოების ნახვა, მართლად და ღირდა! ორმოცნი მონადირენი, ჩუმათ და ფეს წენარად მიდიოდნენ მწვანე სავერდის მსგავს მანდორსუდ, სადაცა ბჭევრიალებდნენ ათას ფერად ვვაფილები. წინ მიუძლოდა მედიდურად მუნუსემი, იმას მისდევდნენ თორმეტნი შეიარაღებულნი ინდოელები, რომელთაცა თავსუდ ესურათ წითელი ჩაღმები, წე-

ღმძი ერჭოთ დამბასები ზ ცხენებს დანურული ქონდათ უნაგირის მაგიერად ვეფხვის ტყაფები. ევროპიელი მოკსაურნი, მისდევდნენ მწკრივად ოროლნი, ზ თან უკან იუურებოდნენ იმ მხრისაკენ, სადაცა იმეოფებოდა შუუღარებელი მეფა ტინეველისა.

როგორც მსწავლოულს კაცსა, ფრანცუზს გაბრიელს არ მოსწონდა ასეთი სიჩუმი, რომელიცა საჭირო არის ნადირობის დროს საშინელს ვეფხვებსუდ. ის მიუახლოვდა კლეობსა ზ ჩურჩულითა დაუწყო ლაპარაკი:

— ეშმაკმა წაიღოს მაგისი თავი; კაცი მეტად სულელი უნდა იყოს, რომ დაახებოს თავი იმისთანა მძჭნისიერს ცოლსა ზ გამოუდგეს ზღაპრულს რაღაცა ვეფხვებსა. ან როგორი შესაძლებელია ვეფხვებსუდ ნადირობა; ან უინა ნახავს ამისთანა უღაბურს ალაგსა; ვეფხვი შეიძლება კაცმა ნახოს მუსეუმში, დიდ ეაფაზებში ზ არა აქა. ჩუწნ აქ ვერას მოვიკებთ ამის მეტს, რომ მხე საკმაოდ გაკვირურებს ტვინსა ზ იქნება შვეიქნეთ ანთების მსხვერპლიც. შენ რას იტყვი უფალო კლეობს, მე მინდა უკან დავბრუნდე, არ ინებებ შენც წამოხვიდე?

— რას ანობ, ევ როგორ შეიძლება! განა შეიძლება მტერი ზირ ზ ზირ გვიდგეს ზ გავიქცეთ.

— მტერი რომ არსად იყოს, რა სირცხვილია უკან დაბრუნება.

— რასაკვრელია მაშინ სირცხვილი არ არის; მაგრამ აქ მტერი თვალწინ გვიდგას. აბა შესედე იმ თორმეტს ინდოელებს; უეურე მუნუსემის; ხედავ, თორმეტი

როგორ მსათ უჭირავს. ერთის სიტყვით ჩუქნ ახლა ვეფხვების შუაში ვართ. ეს ალაგი სავსე არის ვეფხვებით და ფოცხვერებით.

—ძჯერა, უფალო ედუარდ, მაგრამ მე ისე არა ძჯერობა ვეფხვების ეოფნა, რომ არც თოფი და არც დამბახა არ გამიტენია. შენ ხომ არა გაქვს წამალი და ტყვია.

—აი წამალი, მაგრამ ისე კი არ გატენო ეგ შენი თოფი, როგორც გაგიტენია გარეულ თხებსედ რომ გინადირნია.

—ოჰ, არა! უეურე, იმდენს წამალსა ვერი, რომ უფრო უნდა მეშინოდეს ჩემის ლოყების წასდენისა, მინამ ვეფხვებისა.... ახ, დემართო, ახლა რომ შეიტყონ ჩუქნმა მსწავლელებმა, თუ როგორ ვეფხვებსედ სანადიროთ დავალ!....დუთის გულისათვის ერთი მითხარი, რამ გააკეთა ეს მუნუსემი?

—ჩემო საუქარელო, შენ არ იცი და მეკი ვიცი, რომ მუნუსემის ამ ნადირობით სსუა ახრი და განსრახვა აქვს, რომლის მიხედვით, თუ შემთხვევა მოიცა, მსათ არის, მიუყაროს ვეფხვებს ჰირში, თავის ცოლის მოტროფილენი. ეს არის მიხედვით, რომ სანადიროთ წამოვიდა. მაგრამ მე ვიცი იმისთანა კაცები, რომელნიც ეშმაკობით ამას გადააჭარბებენ.

—იქნება მართლად?

—სუს, უფალო გაბრიელ! ჩუმათ ილაპარაკე. . . . აქაც არიან იმისთანა საიდუმლოები, როგორც ვერო-

ზაში. . . შენ დიდი ხანი არ არის, რაც აქ მოსულხარ, მე კი გამოცდილი ვარ.

—საიდუმლოები!

—განა გიკვირს? სად არ არის საიდუმლოება! თუ კი ჩუქნს ქუჭუნაში, იმისთანა ცივს ალბას, სადაცა შესეს იმჯათათა ვხედავთ, არიან საიდუმლოები, აქ უფრო არ უნდა იუოს, ამისთანა ცხელს ალბასა? რატომ აგრე აჭექო თვალებს? რაც უნდა ძალიან გააჭეიტო თვალები, მაინც ვერას დანახავ.

—შენ მაკითი ძალიან აღვიძებ ჩემ ცნობის მოვარეობას. მე არა შესძისრა, მაკ შენის გამოცანაებისა.

—შენც კარგათ მისვლები გამოცანას.

—საქმეც ეკ არის, რომ ვერ მიმხვდარვარ.

—დღეითგან თვალუური აღვეწე აბა.

—ას, ეღუარდ, ღუთის გულისათუს დამავეწე გზა-ზედ.

—აკი აღკესარ გზასა! . . მერე ისიც ცხენით. მი-ისედე-მოისედე ჭ ნახავ შენ კარშემო რა ანბავია.

—მე ვერასფერს ვერა ვხედავ, მონადირეების ჭ მთების მეტსა.

—სხვას ვერასფერს?

—მკონია ეღუარდ სხუას ვერაფერს.

—განა ვერა ხედავ, რომ ამ მონადირეებში არიან ვეფხვები, რომელნიცა გადაემატებიან ნამდვილ ვეფხვებს.

—ვერა, ვერა ვხედავ.

—ოჰ, ფრანცუზო, გეტუობა შენ ქუჭუნასზედ არ

გივლიან?

— მომიტევე ედუარდ, ეკ სადაური ჯოჯოხეთური კითხვა არის?

— დიას, საეჭარელო ამხანაგო. . . .

— მითხარი ედუარდ ღუთის გულისათვის, როდემდისინ უნდა შემაქციო მაკ შენის გამოცანებით?

— აქ გამოცანა არა არის რა საეჭარელო, მე უნდა დაგიმტკიცო შენ, რომ ამ საეჭარელოს დელეგატი, რომელიცა არის გეგას გარშემო, ერთი მსოფლოდ მე ვარ მრთელი როგორც თავით, ისე გულით. . . მე სრულებით არ მიეჭარს გეგა.

— არ გიეჭარს! . . .

— არც თავის დღეში შევიეჭარებ. ეს კანონათა მაქნის დაწესებული, მე გამოვიქეცი ლონდონითგან, ზე ასლა მინდა შევიტეო კაცობრიობის გული, ცხელს ინდოეთში, რომელიცა სრულებით განუოფილია ქეჭენიერებითგან ზე რომელშიაცა ევაგილები ისეთნი არიან, როგორც ტუის ხეები; არხები როგორც მდინარენი; მდინარენი როგორც ზღვები, ძაღლები, როგორც ლომები, კატები, როგორც ვეფხვები, ზე ცხენები, როგორც სწილოები, შემთხვევამ მომიუგანა ნაბაბ მუნუსემის სახლში ზე აგერ სამი თვე იქნება უეურებ იმ გვარ კომედის წარმოდგენასა, რომელიცა გადაემატება მოღერის კომედებსა.

აქ ისეთი კაცები არიან, რომ რაც უნდა გამოცდილი თვალები გქონდეს, ვერ შეატეობ იმის საიდუმლო მოქმედებასა, უნდა ჯადოქარი იყოს კაცი, რომ

შეტუოს თავის შესობლის ასრსა.

გაბრიელმა შექმნა მოძრაობა, რომლით სჩანდა მოუომენელობა. კლერბსმა შენიშნა, რომ ამ გამოცანაებითა ღალავს მსმენელის უურსა, დაიწყო ცხადად ღაზარაკი:

— ვხედავ საუჭარელო, ვხედავ, — შენ იმ გვარ მომაკუდავთაგანი ხარ, რომლისათვისაც ბუნებას არ მიუცია ნიჭი მიხედვისა. მეტი გსა არ არის, დრო შეირყანა; უნდა ზირ ჭ ზირ გელაზარბო; იქნება ერთის მიხუტის შემდგომს, შენი ვაჟკაცობა ჩუწნთვს გამოსადეგი შეიქნეს.

— აი, ეგ ცხადად შევიტეე! კთხოვ იმედი გქონდეს ჩემი.

— მაგრამ საქმე ისეა, რომ საშიშროება მე კი არ მიმეღის, ჩუწნ მასწინმელს.

გაბრიელმა თოფის ჩახმასი ჭ დამბახისა შეაყენა ფეხზედ.

— აი, რა ანბავია: მუნუსემი ეს სამი თვე იქნება შახმატს ეთამაშება გოულ-აბას ჭ მირზურის, — დღესა ფიქრობენ ეს თამაშობა ვახთაონ.

— როგორ! განა უნდა მოკლან გეფას ქმარი?

— არა, ეგრე არ არის საქმე, სადა აქუსთ ის შემღება მაგ-გვარ მშიშარს ხალსსა. . . მაგათ ის განსწრასეა აქუსთ, ისე მოუხერხონ, რომ ვეფხვებს ჩაუგდონ მუნუსემი ბრჭყალებში, — კარგათ იცი, ვეფხვებს არც სამსჯავროში ეშინიანთ ჭ არც ზროგურობისა.

— მე რას აკეთებენ ეს თორმეტნი შეიარაღებული ინდოელები, ან კიდევ ჩუტნი?

— ჩუტნი, რასაკვირველია რაც კი შეგვიძლიანთ არას დაფხოკავთ, მაგრამ ინდოელები კი, სრულებით ვერას იქმონენ. ამისათვის რომ გიულაბის ერთ სარწმუნოებისანი არიან ზე მუნუსემის ემტყრებიან, როგორც რჯულ გამოცვლილს ზე ქრისტიანს.

— მე რე იცის მუნუსემიმ ეს საშინელი განზრახვა?

— გონიერი კაცია, კარგათ ესმის, მაგრამ დროს უეურებს ჩაიგდოს ზე შეიპურას დამნაშავენი, ამას იმედი აქვს თავის ვაჟკაცობისა, სიძარდისა ზე ერთგულის ცხენისა. ახლა კი დრო არის ლაშარაკს თავი დაუანებოთ. ერთდუ ვეფხვებს, ოთხ-ფეხიანსაც ზე ორ ფეხიანსაც.

სანასაობა იმ გარემოებისა, სადაც დადიოდნენ ჩუტნი მონადირეები, იყო დიდებული! არ შეიძლებოდა ეფიქრებინა კაცსა, რომ ამ ქალწულოვანს ბუნებაში დანთხულოდო ოდესმე კაცის სისხლი. ეს მშუტნიერი დიდებული ბუნება თითქოს შექნილა მხოლოდ ფრინველთათვისაო. ზატარა მდინარე წყალი ლეჩმა, რომლის აქეთ ზე იქით დაშვენდებოდნენ მწვანე მთებით, საიღამაც გამოქუხდა ზე ქუხილითვე მიწბოდა შორს მინდვრებისაკენ, ბოლოს გადაეშვებოდა ერთს საშიშარს, ჩასავარდნელს ფიალო კლდესედ, რომელსაცა ეწოდებოდა გურულა. ეს გურულა არის საკვირველი რამ ინდოეთში; ლეჩმა მიწბის ამ ვრცელს მინდორსედ ზე რა მიუახლოვდება გურულას მთას, აქ ჯერ ერთს ალაგს ვიწრო კლდეებ შუა

იკრიბება ჭ შემდგომს დიდ ძალი წეალი, ერთად შეკრებილი, რა გადაეშვება ამ ძალას ფიალოს კლდესედ, ისეთს შუილის ჭ ქუსილის სძას ამოუტყეებს, რომ თითქოს ქქსქანა იქცევაო. კაცის თვალს არ უნახავს ჯერ აქამდინ ის ქვემოთი ღრმა კლდე ადგილი, რაზედაც ეცემა ამოდენა წელის სიმრავლე. მხოლოდ აღმომხვდარის წინწკლებითვან შემდგარი ღრუბლები დადიან ამ საშინელის სანახაობის ძალდა ასე, რომ კაცი ვერ იფიქრებს ეს იუოს წელის კლდესედ დაცემისაგან შემდგარი, იძას ეკონება ეს საშინელი კვამლი ამოდის ჯოჯოხეთის ჯურღმულითვანაო. ამასედ უსაშინელეს მხელად თუ ნახავს კაცი, ამ საოცარის კლდის მეორე მხარე დაფარულია მწვანე ან წლოვან ხეებით, რომელნიცა არიან მეტად ძალაღნი ჭ წამორიღსნი, თითქოს ესენიც აპირობენ ამ ფიალო კლდეში ჩავარდნასაო.

როდესაც მდინარე ლეჩმის ნაპირს მივიდნენ ეს მონადირეები ჭ როდესაც მოსცეს ნიძანი საუსმის ჭამისა, მოსამსახურეებმა გაძალეს მწვანე მოლხედ სუფრა, ააჭრელეს სხუა ჭ სხუა სანოფაკეთი, გადმოხდნენ ცხენითვან ჭ მოუსხდნენ ვარსა. მუნუსემიმ ვაკსავანა სამი შეიარაღებული კაცი, მიეგნოთ ფოცხვერის კვალისათვის ჭ ეცნობებინათ ამისთვის. — როდესაც მორჩნენ საუსმესა, მუნუსემიმ დააუენა აქა იქ მოდარაჯეები, როგორც აუენებენ ხოლმე ომის დაწეობის დროსა. —

მზე ნაშუადღევს იყო, როდესაც ვაკსავანილი კაცები დაბრუნდნენ ჭ მუნუსემიმ შეადგინა ფოცხვერებსედ და-

წყმის ზღაპრი. იმან უბნანა ათს მონადირეს წასულიყუნენ რაჟანის სეობაში, რომელიცა სავსე იყო ფოცხვერებითა ზე იქიდან გამოეყარათ ეს საშიში ზირუტეები ლეჩხმის მინდვრისაკენ, სადაცა მიეგებებოდნენ ხეებში დამალულები დანარჩენი მონადირეები.

ამის გამო ათნი მონადირენი გაემართნენ რაჟანის სეობისაკენ, ზე რა ავიდნენ ამ სეობის ძაღლს გორასედ, იქიდან დაუშინეს ქუა. ქვის დაშენა იყო ზე რამდენიმე ფოცხვერების გამოცვივნა ღრიალით, რომელთ სმასა მთა ბანს მისცემდა ზე ამის გამო უფრო ჭკეჩა ქუსილი შეიქნა ამ მიწურუბულს უდაბურს ალაგს.

ფოცხვერები, როგორც სსუა მტაცებელი ზირუტეები, დგანან ცალ-ცალკე. მძღლები რომელნიც არიან, მინამ დედლებს დაისაკუთრებდნენ, აქუსთ ერთმანერთში დიდი ბრძოლა, რაკი დაისაკუთრებენ, მერე ცალ-ცალკე დგანან, მაგრამ საშიშროების დროს, სულ ერთიან თავს ერთად იერიან ზე იცვამენ მტრისაგან თავიანთ სამფლობლოს. —

კლეობსმა ზე კაბრიელმა, როდესაც დაინახეს ფოცხვერების ჯოგი, მეტის შიშისაგან, როგორც სსუანი აკანკალდნენ.

— ესეც თქუწნი ფოცხვერები! სთქუა მუნუსემი.

სასიკუდინე ფერმა გადაურბინა ვეელას სახესედ. კაბრიელმა ზე კლეობსმა როგორც იყო შიში შეიმაგრეს ზე მოიძსადეს ცხენები; კელი გადაუსვეს კისერსედ, მაგრამ ურები დაცხევილი ჭქონდით ამ ცხენებს ზე ცხვი-

რის ნესტოებიც ებურებოდნენ, გაბრიელმა ჭ კლერბსმა თოჯებს რა შეუქენეს ჩახმასი, მოუახლოვდნენ მუნუსემის. ინდოელმა გაუშვირა კელი, ჩამოართო ჭ თავის მოძრაობით გამოუცხადა, რომ კმაყოფილი არის იმათის ვაჟკაცობით. —

— არ შესმის მე, სთქუა იმან, რა დაემართათ ჩემს სანადირო ცხენებსა, ისე თრთიან, თითქოს სის შემოდგომის ფურცელიო.

კიულ-აბ ჭ პირზური, სახით სრულებით არ გამოცვალნენ ჭ არც შენიშნეს, თუ როგორ მრისხანეთ შესედა ნაბაბმა.

— შენ თითონ არ ამოაჩნიე, კიულ-აბ, ცხენები? ჭკითსა მუნუსემი.

კიულ-აბმა გაიქნია თავი.

— არც შენ პირზური?

იმანაც თავი გაიქნია. კლერბსმა უცებ შესედა გაბრიელს, მუნუსემის თუალებმა ამ დროს გაიელვეს, როგორც გასურებული რეინის ნაპერწკლებმა, იმან შენიშნა დალატი, ამაში ის დარწმუნებული იყო, ჭ მოუვიდა კიდევ დრო, რომ დაეცვა თავისი თავი ფოცხვერებსედ უსაშინელის მტრისაგან.

საშინელი დიდი ფოცხვერი, გამოფარდნილი რაუანის სეობითგან, მორბოდა ჰირ ჭ ჰირ იმ მხარესედ, სადაცა იდგნენ მუნუსემი თავის მონადირეებით, რომელთაც როგორც ასლა ვსთქვით ელახარაკებოდა. როდესაც მოუახლოვდა ამათ ოთხმოც ბიჯსედ, ამოუტევა

მიერუებული სმა, რომელიცა ემკზავსებოდა მომაკვდავის სმასა. ოქროვანი ბეწვი იმისი, მსისაგან დაცემულის სსივისაგან, ელვარებდა ვენეციურის ფარჩის მსგავსად, აჭრელებულის შავის სოლებით, კუდი როგორც კველი ისე კვლავებოდა, სოლო ქქასავით მაგარი სახე, მეტის სიანსხლით უთროდა ჭ როდესაც ზირს გააღებდა, გამოუჩნდებოდნენ ორი წუობა თეთრი სწილოს ძულის მსგავსი კბილები, ხანჯლებივით მჭრელები ჭ გამწვეტებულები. —

ცხენებმა შექნეს სისხინი, მაგრამ იმათი სისხინი უფრო მიემსგავსებოდა კაცის კენესასა; მოჭევენ ტოკვასა გასაქცევათ, მაგრამ მონადირეებს რაც ძალი ჭქონდათ იმაგრებდნენ ერთს ალაგსა.

ამ დროს მუნუსემი დაცალა თოფი. ფოცხვერმა დაიდრიალა, შედგა უკანა ფეხებზედ ჭ ორი წინა ფეხებით მივარდა თავის ზირის სახეს, თითქოს უნდა გამოიდოს სახეში მოხვედრილი ტყვიანო. შემდგომს გავორდა მიწაზედ ჭ ცხვირს უსვამდა ბალახს; მერე წამოვარდა, გადახტა, ჭ რამოდენიმე სტომის შემდგომს შევარდა მდინარე ლეჩმის ზირზედ ამოსულს ლერწმებში.

— დაიჭრა! დაიჭრა! ვვიროდა მუნუსემი ჭ კელში დამბახით გამოუდგა ფოცხვერსა იმ დროს, როდესაც სხუა ორნი მონადირენი გამოცვივდნენ სეობითგან.

ამ ჩუწნმა მონადირეებმა ვითომც ვუღარ შეიმაგრეს ცხენები ჭ გამოიქცნენ იმ კსისაკენ, რომელიცა მოდიოდა ტინეველისაკენ. ერთი მსოლოდ კლერბსი ჭ გაბრიელი

დარჩნენ კაბუღვით, რომ მუნუსემი არ გაეშვათ მარტოდ იმ საშიშროებაში, გოულ-აბი & მირზურცი მოჭვენენ ამ გამოქცეულების გზასა, & სწრაფათ გაქრნენ სამხრეთის კორისონტსედ.

კაბრიელი & კლერბსი კავიდნენ ლეშმის მდინარეში იმ ასრით, კაღმა რომ კავიდოდნენ ფოცხვერის & იმათ შუა მდინარე წყალი ექნებოდათ & შიში აღარ იყო, & მეორის მხრით შეიძლებდნენ კიდევ მუნუსემის მიჰვლებას თოფებით. ნაბაბი მუნუსემი სიანჩხლისაგან გატაცებული მისდევდა დაჭრილს ფოცხვერსა, რომელიცა რა გაჭვვა ლეშმის მდინარესა, მისდევდა თან მუნუსემი & რა მოუასლოდნენ გურულას საშიშს აღავს, მოკლა იქ.

მუნუსემიმ მიიხედა, მოიხედა & დაინახა თავისი თავი რომ მარტო იყო.

კაბრიელი & კლერბსი უცხენოთ დარჩომილები მიზნოდნენ მდინარის მარცხნივ მხრივ საშველად მუნუსემისა, რომელიცა გამოდმა იყო & მოკვლულს ჰირუტუს თავს ადგა. ამ დროს, რომ აზირებდნენ მუნუსემისთან კემოსვლასა, უცვებ მოულოდნელმა შემთხვევამ შეაუენა ისინი: იმათ დაინახეს რომ შრთელი ერთი ჯოჯი კანჩხლებული ფოცხვერი, გამოვარდნილები რაჟანის სეობითგან, ერთის საშინელის ღრიალით, დაესივნენ მუნუსემის. ეს ჩუწნი ორნი მსწავლულები, მაშინათვე აცვიოდნენ იქ მყოფ მალას ხესედ, საიღამაც გადახულებს ოთხკუთხივ თვალი & მოიძსადეს თოფები. —

— აბა ჩემო გაბრიელ, ახლა ხომ გჯერა ფოცხვერებსედე ნადირობა? ჰკითხა კლერბსმა, როდესაც დახანხვა ფრანცუხსა ფოცხვერების მრთელი ნახირი.

— ოხ, ღმერთო! შეჭკვირა გაბრიელმა, ისინი ხომ ჩუჭუნკუნაც გამოვლენ! ამ სიტყვებსედე თოფს ჩახმახნი შეუძაღლა.

— ბატონო ედუარდ, აბა შესედეთ. . . აგერ იქით, სამსრეთისაკენ, ისინი ის მონადირეები არიან, რომელნიცა მუნუსემის ახლდნენ. . . სედავ ახლა როგორ მიბიან შინისაკენ, ნაცვლად დახმარებისა! . . . უსვინიდისოები! . . . იმათაც უღალატეს მუნუსემის!

— გონია მავათი განძრახვაც ეკ იუო? მავათ თავიანთი გულის წადილი აღასრულებს: მუნუსემი მიიტყუებს, მრთელი ფოცხვერების ნახირი უკან გამოუყენებს თითონ გამოეცნენ.

ამ დროს, ხეობამ ისეთი ხმა გამოცხა ფოცხვერების ღრიალისა, რომლის მკსავსი ხმა ჯერ არ გავგონილყო კაცის უურისაგან. ეს საშინელი ხმა თითქოს გამოხდა ვრთის რაღაც უცნაურის თუჯის მხედის გულითგანაო, რომელმაცა ხმა იქაური არეპარე შეასანხარა. ამ სახარელს ხმასთან მოისმა მუნუსემის ღრიალიც, რა დაინახა თავისმა ამხანაგებმა უღალატეს ღ მისცეს ფოცხვერების ბრჭყალებს. ახლა ის დარჩა მარტო, საშუალ რამდენიმე ასის ფოცხვერისა, რომელნიცა მოვლვარეს ცეცხლებრივ თვალებით ღ ფოლადის კბილების ღრჭენით დაესვიუნენ საბრალოსა. ამ დროს დაინახეს

მუნუსემი, ელვასავით მირობდა ფოცხვერების წინ იმ მხრისაკენ, საითაც იდგა ფიალო კლდე.

—ოჰ! შესძახა გაბრიელმა. რაც უნდა დაგვემართოს, უნდა დავესმარნეთ!

ამ სიტყვების თქმასუდ რა დაპირობა სითგან ჩამოსვლა, კლერბსმა წააფლო მკლავში კელი ზ უთხრა:

—ჩემო მეგობარო, ღამე მოგვიანლოვდა, მრთული საათი სირბილი მოგვიხდება, მინამ მუნუსემამდინ მივალთ, ამას გარდა ჩუჭნსა ზ იმის შუა ოცხედ მეტი ფოცხვერი არის! : . . მაგრამ, თუ შენ გაბედვ წასვლას, ვერც მე მოგშორდები ზ თან მოვდე.

გაბრიელი თითქო გაქეზვდაო.

ამ ღაპარაკში, ღამე, რომელიცა მის ჩასვლის შემდგომს, თავის საშინელებით ჩქარობდა მოახლოებასა, მოახლოვდა. ბინდ-ბუნდი იყო, როდესაც უკანასკნელად დაინახეს მუნუსემი, საშინელს ბრძოლაში ზ გაჭირვებაში. მრთული ჯოგი ფოცხვერებისა მინდევდა უკან, როდესაც მიადგა იმ ფიალო კლდესა, — მაგრამ რომ ნახა შეუძლებელი იყო ამითი მოეჩინა თავისი განწირულებითი მდგომარეობა, ელვასავით შეხატა ცხენსა ზ გამოაჭენა ხელახლად მდინარისაკენ, დაცალა დამბახა, ამის სმასუდ ცოტათი შეაფრთხო ფოცხვერები, ამ შეფრთხობით იხვლთა მცირე დრო, მაგრამ ფოცხვერები ისევე დაეწივნენ ზ მოჰკიდეს რა ბრჭყალები ცხენის კუდსა, რომელიცა დაუსისხლიანდა, გაანჩხლებულმა ცხენმა ჰკრა თავი, გაიტაცა მუნუსემი კურულისაკენ, რომ-

მელიცა გადაქუსდა საშინელს ფიალოს კლდეზედ, ზ გადაეშვა ამ უსაშინელეს დანთქმაში. მუნუსემიმ რა შენიშნა რომ ცხენი აპირებდა გადავარდნას, ვითომც უნდოდა თავისი თავი ამ გადავარდნითგან მოეწინა, შედგა ცხენის უნაგირზედ, უნდა გადმომსტარიყო ზ ამ გადმოსტომაში ნაცვლად თავის მოწიხინისა, გადაეშვა ესეც იმ საშიშარს დანთქმის სიღრმეში! —

III

გაბრიელ ზ კლერსი უეურებდნენ ამ საშინელს გულის-საკლავ სანახაობას, რომელიცა დასრულდა ასე უბედურად გურულას დამალუნავ უფრსკულში, ერთი კიდევ შემოესმათ ფოცხვერების ღრიალი. შემდგომს სრულებით მიურუგდა, ფოცხვერები დაბრუნდნენ რავანის სეობისაკენ.

ჩუჭნი ორნი მოგსაურნი წენარა ჩამოვიდნენ სითგან ზ მოპორდნენ იმ მდინარის კიდეს, რომელიცა იყო მოწამე ამ საშინელის უბედურებით შემთხვევისა. იმათ შესედეს ამ ბნელს ღამეში ვარსკვლავს ზ იმის მიხედვით გაემართნენ სამხრეთისაკენ. ისე შემინებულები იყვნენ, რომ ერთი მცირე ფოთოლის შრიალის ხმა შეაყენებდა სოლმე, ეკონათ ფოცხვერი არისო, მაგრამ იმათ ბედზედ ფოცხვერი აღარსად შესუდათ.

ბოლოს დროს ამ სიარულში, დილის ცისკარი ამოვიდა.

—მაღლობა შენთვის ღმერთო! სთქუა გაბრიელმა, რომ ვაკვირდებოდა მშვიდობით, მერე მიუბრუნდა კლეოპსა, დარწმუნებული ხარ ჩემო საუქარელო, რომ იმ ვსაზედ მივალთ, რომელიცა მიგვიუხანდეს ტინეველის ტბისაკენ?

—მე არ ვიცი! მიუგო ანგლიხანმა, ჩუწნ მოვდიოდით მრთელი ღამე ღუთის ანაბარად, ამ ერთს ღამეს რაც გამოვიარეთ, ათი ღამისოდენა ვუფხვენა ზე მე სრულუბით არ გამიკვირდება, დილით რომ ჩინეთში ვიყუნეთ.

—ეს კი უნდა ვსთქუათ, როგორც ჯვარის ვარსკვლავითგანა სჩანს, რომ სწორეთ ვივლია.

—რა დროს ჯვარის ვარსკვლავია! მე ისე ვიარე მრთელი ღამე, რომ არც ერთსელ ცაში არ ამისეუნია. ამისმეტი ვარსკვლავი არა მინახავსრა, რაც შიში ძამელანდებოდა თვალთწინა.

—გამიგონე კლეოპს, მოდი რჩევა გავაკეთოთ.

—აბა რა რჩევა? არჩიე შენ თითონ.

—მოდი დაუცადლოთ მზის ამოსვლასა. იქითგან შევიტეობთ, რომელია აღმოსავლეთი, ზე მერე ადვილათა ვცნობთ გორიზონტის წერტილსა.

—ძალიან კარგი! ხკრე იეოს.

—ძამ დავსნდეთ ზე მოუცადლოთ მზის ამოსვლასა.

—სჯობს დაუიძინოთ ცოტათი. თუ არა ვცდები, მე მგონია მთის წვერსედა ვართ ახლა სადღაცა. ამისათვის, არც უნდა გვეძინოდეს რისამე.... აბა დაუიძინოთ, მერე

ძალიან დაღაღულებიცა ვართ.

— დავიძინოთ! სრულს ჭკუასედა ხარ? ეს რა თქუა, დავიძინოთო!... ერთიც ვნახოთ, გაბოგუვდება რომლი-სამე ლომის მუცელში, შერე?

— სიტყვაც ეკ არის ჭ!... მე ისეთივე ახრისა ვარ ლომზედ, როგორც შენ ფოცხვევრებსედა.

— ას, საწყალი მუნუსემი!

— კარგია თუ ღმერთი გრწამს, ჩუწნ ის საკმაოდ გამოვიტირეთ, ცრემლებით ჩუწნ იმას ვუღარასფერს უშუვლით.

— ას, ბატონო ედუარდ, როგორ შეიძლება დაივიწყოს კაცმა იმისთანა საშინელება.

— საკმაო არის გაბრიელ, კეთილი გულის-სიხვი-ლე გამოდგება ევროპაში, იფიქრე რომ ჩუწნ ახლა ინდოეთშია ვართ. მე მგონია ინდოეთშია ვართ, ამისა-თჯს, რომ ვიშიში გზა არ აგვეოღეს ჭ ჩინეთში არ გავსულიყუეთ!... ჩუწნ ავასრულეთ კაცობრიობითი მო-ვალეობა ჭ გამოვიტირეთ მუნუსემი, ახლა ერთი ეს უნდა კვითხო, გევა რომ დაქვრივდა, რასა ფიქრობ, იქ-ნება ნუგემი სცე ახლა როგორმე შენს გულსა? შენა ხარ ემაწვილი კაცი, საუჭარელი როგორც ჰარიქანელი, ღარიბი როგორც მსწავლული ჭ მამასადამე შეიძლება იმედი გქონდეს, გლოვის შემდგომს, გაიმარჯვებ ვეულა რაუიფებსედა. სწორეთ მითხარი, შევიტეე თუ არა, შენი საიდუმლო ახრი?

— რამ გაფიქრებინა ევა, როდესაც რომ ჯერ კიდევ

ჩემის გოგრიტვან ფოცხვერების შიში არ გამოსულა.

— ტყუილად ნუ ანობ ძაკას ჩემო საუჭარელო, სწორეთ ამასა ფიქრობ, მე კარგათ ვიცი!.. ერთის სიტყვით ასე იუოს, მოვიცადოთ ხვალამდინა, თორემ, რა ვქნა, მე ისე მკონია ეს მთა, რაზედაც ახლა ჩუქნა ვართ, ჩინეთის მთა უნდა იუოს.

— კლერბს, თვალები გაახილე!... თითქოს მიღში ლაპარაკობ... კესმის, ადექი! აი მსუც ამოვიდა, — ადექი!...

— ოჰ, კეთილი იუოს! თვალები დასუკული მქონდა ღამე აღარა ვნახო მეტქი... ოჰ, რა ჩინებული სანახაობა არის! რა საკვირველი სურათია! თითქოსო ვდგევარ ბალკონზედ, საიდანაცა დავეურებ ბუნების დიდებასა. მაგრამ ეს კი უნდა ვსთქუა, რომ ამ სანახაობას, ძალე გაეცვლიდი ერთს ევროპიულს საუსმესედ, ისე მშინა ზური!... რომ შექმვდეს ერთს მრთელს ღოგმს შევქამ!

— წავიდეთ ჩქარა ჭ საუსმესაცა ვქამთ.

— სად?

— როგორ თუ სად? მუნუსემის სახლში!..

— შენ გკონია ცოლი ისე მიგვიღებს, როგორც ქმარი მიგვიღებდა? ეს იფიქრე, რომ იმისი სახლი ახლა ცარიელია! ქვრივი ქალი მწუსარებაში იქნება ჭ არავის ინახეინებს!.. მერწმუნე, ჩუქნი საუსმე საეჭვო არის!.. მაგრამ რა გაეწეობა, უნდა წავიდეთ... ჯერ შევხედოთ ცასა, აგერ ის აღმოსავლეთია, ეს სამხრეთი,

მაშასადამე იქ მუნუსემის სახლია, ჩავიდეთ ამ მთითგან, დაუდგეთ გზასა ზე სადაც მივაღო, მივაღო!...

კარგა ხანის სიარულის შემდგომს, რომ შუადღეს გადასცილდა, სასოწარკვეთილების ფიქრში შედგა კლერბისი; რომელიცა მიდიოდა წინა ზე უთხრა თავის ამხანაგსა:

— შენ შეშინდები, როდესაც გეტყვი, რომ სამი საათის მეტი აღარ არის ღამის მოახლოებადინ. ღამე დაგვიდგება ზე ღმერთმა იცის, გადაურჩებით ფოცსვერებს თუ არა!

კატრიელმა გულსედ კელი დაიკრიბა ზე გაიქნია თავი, რა შესედა მისესა გადაიხარა დასაუღეთისაკენ.

— დიან, სთქუა იმან, არ დამაუიწუდება ეს წვეული ნადირობა!

— მაგის დრო არ არის, ჯერ ჩუენ ეს ვიფიქროთ, თუ სად მოვძებნოთ ქონი რამ თავის შესაფარებელი; თორემ აღარ შემიძლიან სიარული ისე შევსწუსდი, ან საით მივდივართ, როდესაც არც გზა ვიცით ზე არც კვალი. მოდი აქ დაუდგეთ ისე, როგორც მეგემენი დგებიან ზღვის აღელვების შემდეგ; გაუიკეთოთ აქ ქონი ზე დაუაფუძნოთ კალონია. ალაგი ჩინეუბლია, მიწა ნაყოფიერი. თოფები გვაქუს ზე ტეფია წამალი, აი ჩინეუბლი მწვანე მინდორი ზე ტეფც ახლო; აი კიდევ მშუენიერი წყარო ბროლივით მჩქეფარე. რომელიც არც ერთი ამათგანი არა ქქონდა, მაგრამ თავისი განსრანხვა აღასრულა!.. მრთელს სძელეთსედ ამასედ უკეთესი ადგილი

არსად არის, ევროპაში ერთი მტკაველი ალაგი მამა-სისხლათ იეიდება ზე რატომ არ უნდა გვიკვირდეს, აქ მრთელი ახია მუქთადა ვერნება!.. რა მოკება! აი, ვი-ღებ ახიას ზე გიუობ შენცა შუა.

—რა ტუტუცობას ლაზარაკობ ნეტა!

—როგორ ტუტუცობას? მე ვლაზარაკობ სწორეთ, ამისათვის, რომ როგორც ჩუჭნის მოგსაურობითგანა სჩანს ჩუჭნ ტუნეველისაკენ კი არ მივალთ, სხუა სად-ღაც კვასედ.

—მართლა თუ!

—სწორეთ! ას ვერსხედ მეტი მოძორებითა ვართ მუნუსემის სახლსედ. მეტი ლაზარაკი აქ საჭირო აღარ არის, გავაკეთოთ აქ სადმე ქონი ზე ჯერ კარგი ძილი გამოვაცხოთ შიგა, კინწი მოგწუდება უძილობით.

—ახ, ჩემო მეგობარო კლერბს, მამ იმედი აღარ არის, რომ როდისმე ვნახავ ტუნეველის ვარსკვლავსა, ბენგალის ვარდსა, მშუჭნიერს გეგასა?..

—საუჭარელო გაბრიელ! როდესაც მოვშენდებით აქა ზე გაუმრავლდებით, მაშინ ისიც მოფიტაცლოთ, მინამ ჯერ ისე ვიცხოვროთ, როგორც უცოლშვილონი სცხოვრობენ.

ამ სიტუქასედ დაუწეო ხეების ტოტებს მტერევა, მერე მოუძწევა წვერემი ზე დაურჭო მიწაში, რობენ-ზონის მსაგვსად. როდესაც გაბრიელმა ნახა, რომ კლე-რბსი აღარა სტეუოდა, ესეც შეესმარა.

—ძალიან კარგი ზე ზატოსანი გაბრიელ, უახრეა კლერბსმა, ამაღამ თაფის შესაფარი ქონი გვექნება!..რა-

სედ ოხრავ გაბრიელ, მითხარი ღუთის გულისათვის, რასედ?

—ახ ჩემო მეგობარო, მე იმასედ ვოხრავ ახლა, რომ ჩუწნი ამხანაგები ჰარიუში, ახლა დასეირნობენ იტალიანურს ბულვარსედ, სომენ შარბათსა, ჰკითხულობენ აფიშებს, სადილსა სჭამენ რესტორანციებში ღ ჩუწნი კი შიძძილით ლამის დავისოცნეთ.

—იცი რა გაბრიელ, ამ ჩემს ახლანდელს მდგომარეობას, რომ მითხრან, არ გაუცვლიდი იმათ მდგომარეობაში? მაგ ქალაქებს მოვბესრდი... ამას ვარდა იცი რა სასიამოვნო არის, სოფლის აშენება, როგორც ახლა ჩუწნი ვაშენებთ.

გაბრიელმა გაინახნარა ღ უდაბურმა ალაგმა, ადამითგან აქამოდენ, ჰირველად გამოსცა ხმა! . . . ამ დროს შემოესმათ ამ ორთა მეგობრებს რაღაცა საკრავის ხმა.

კლერბსმა ღ გაბრიელმა მაშინათუე მოაუღეს კელი თოფებსა. საკრავის ხმა თან ღ თან უახლოვდებოდა ღ ამ ხმასთან შემოისმოდა სამწუსარო სიმღერაცა. ცოტა ხანს უკან თავს წამოადგენ ორნი ინდოელი, რომელთაცა ეცვათ თეთრი ჰერანგები, სელში ეჭირათ გიტარის მსგავსი საკრავი. ესენი იუწენენ მოსიარულე ინდოელი აშუღები, რომელთაცა ჰქვიანთ იმათებურად „სარადა-უარენ“. ისინი გაბედვით მივიდნენ ჩუწნი მკრავრებთან ღ გამოუშვირეს კელი, თითქოს მოწვალების სათხოვნელად.

—ძღვის გამოვისსენით ტანჯვისაცან! დავივირა სი-

სარულით გაბრიელმა რა დაინახა ეს ორი კაცი, უეჭველია ამ კაცებს ეცოდინებათ ვსაცა ზე კვალიცა.

ზე ამ სინარულში აჩუქა ფული.

აშულებმა ამ საჩუქრით დაიწვეს სიმღერა, მაგრამ კლერბსმა შეაყენა ზე სთხოვა ანგლიურის ენით, მიეუვანა ზირველს სოფლამდინ, ინდოელებმა ვერ გაიგეს ამათებური ენა.

—სომ არ იცი ინდოსტანის ენა? ჰკითხა გაბრიელს კლერბსმა.

—აკადემიამ საჩუქარი მამცა მაკ ენის ცოდნისათჳს, მიუგო გაბრიელმა, მაგრამ მხელი ეს არის, ინდოეთში არ ესმით ჩემი ენა.

—ძერე მე! უთხრა კლერბსმა, თან შუბლითგან ოფელს იწმენდდა, მე არ ვიყავი, რომ, გადმოუთარგმნე კემბრინჯში ანგლიურს ენასედ, ედდინ-ელ-მოკადესის ზოემა. დამაცადოს, ვერ დავბრუნდე კემბრინჯში, ვაჩვენებ თამაშას ჩემს უფალს ენების ზროფესორს! კარგია კიდევ, რომ ჩუწნს ბედსედ ვიცი საქუწნო ენა, თორემ შენი მტერი!

კლერბსმა ორი აშული დააყენა მწკრივად ზე თითონ ზე გაბრიელიც უკან მიუდგნენ, კალთები დაუჭირეს ზე ანიშნეს წასულიყვნენ იმ გზით, საითკენაც მზე ჩადიოდა ზე დასცინა ლომსა ღრიალით.

ინდოელებმა ერთი კი გაიცინეს ზე გასწიეს; კლერბსი ზე გაბრიელი უკან მიხდევდნენ. ანგლიჩანმა ერთი კიდევ გადმოხედა თავისგან დაწუობილს ქოსსა ზე თქუა--

მაინც ზე მაინც სამწუსაროდ მიმაჩნია რომ ვშორდებით ჩუწნგან დაფუძნებულს ქალაქსა!

აშულები მიდიოდნენ როგორც გზის მცოდნენი ზე ხან ზე ხან გადმოხედავდნენ თავიანთ თანამოგზაურებს თითქოს ამხნეებდნენო, კლერბსი გზასედა სწუველიდა კებრიჯის უცსო ენების ზროფესორისა. გაბრიელი ჩაფლულიყო ერთსავე ზე იმავე ფიქრში ზე სშირად ანბობდა თავისთვს:

— თუნდა ვისაც უნდა დავენამლიები რომ, ას ვერსხედ უფრო მეტად მოძორებული ვართ გვესთან.

მზე დაიწვერა მთისაკენ. შენიშნეს გზასედ რომ სხანდა ადამიანების სადგომის კვალი, ბოლოს დაინახეს სოფელიც, საიღამაც ამოდოდა კვამლი; როდესაც დაინახეს ინდოელი გლეხები მუშაობითგან ზე მინდვრითგან შინისაკენ მიმავალი, ისე გაეხარდათ, თითქოსთ თითონ კევა ნახესო.

როდესაც შევიდნენ ზატარა სოფელში, ინდოელებმა აშულება დახანხვეს ჩუწნ მგზავრებს ერთს ალაგს ჯგუფად ჩარგული ხეები. როდესაც მოგზაურები მივიდნენ იმ ხეებთან ნახეს ერთი ზატარა ქოსი, რომელიცა იყო სადგომი იქაურის ბრამინისა (მღუდლისა). დაღამდა კიდევ.

იმ ქოსს არა ჭქონდა ფანჯარა; ბანსედ ესურა ლეწმამის ჩაღური, რომელიცა იცავდა ქოსსა წვიმისა ზე სიცხისაგან; ხეები ვარშემო ჩარგმულნი იცვამდნენ მტაცებელთ ზირუტეუთგან; იქვე ახლოსა ჭქონდა მიწაში

წელის ჭაუხი ნამაზისათჳს. ქოხის სამხრეთის მხრივ იდგა თუჯისაგან აძართული ინდოელების სამლოცველო კერძი, რომელსაცა ეწოდებოდა განესება.

ამ ქოხში იდგა ბრამინი სიალა, რომელიცა ტკბილის ალერსით მოეკება ჩუქნ მოგსაურებს ჭ თავდაპირველად მიიუვანა კერძთან თავუანის-საცემელად. კლერბსმა რამდენჯერმე თავი დაუკრა კერძსა, გაბრიელმა შედაც არ შესედა.

ამ ცერემონიის შემდგომს, სიალამ შეიუვანა სტუმრები თავის სასტუმროს ოთახში, მოართვა მაწონი, ზური ჭ ერთი ბოთლი ტუის ხესილების სილისაგან გამოხდილი სასმელი, კლერბსი ჭ გაბრიელ დასდნენ, ინდოულად მოკეცილები დედამიწასედ გაშლილს ფარდაგსედ. ბრამინი გვარინად ლაპარაკობდა ანკლიურად ჭ ისე სრდილობიანი იყო, რომ არ დაუწყო კითხვა იმათ ვინაობასედ.

ვასშმის შემდგომს დაიწეს ლაპარაკი იმათ გასართავ საგანსედ. ბრამინ სიალას თავისი თავი მსწავლულად მიანდა ჭ პირველი ესა, რომ თავის ერთ სარწმუნოების ხალხის შთამომავლობით დიდად ამწარტავებდა; ამისათჳს ინდოეთსა ხადიდა ეოველ ქუჭუნასედ უპირველესად. ის დასცინოდა კომერს, რომელმაცა მოიგონა ტუტუცური რადაც მითოლოგია; დასცინოდა საბერძნეთის არსიტექტორასა ჭ აქებდა ინდოეთელების მითოლოგიასა; ბოლოს დაიწყო თავიანთის კერძების ქება ჭ იმათი სასწაული; — როდესაც უნდა დაეწყო ქუჭუნე-

ლის ტაძრებსედაც საუბარი, მაშინ შენიშნა, რომ ეს იმისი სტუმრები ხვრინამდნენ, ისე დასძინებოდათ.

ბრამინი ფიქრობდა თავისი მჭევრ მეტყველებით ამ მოკსაურებს თავის სარწმუნოებაზედ მიიგდებდა, მაგრამ როდესაც ეს იმათი ღრმად მილი ნახა, სტუმართ მოყვარეობის ვალი მოითხოვდა, ადარ შეეწუხებინა თავისის ბევრის ლაზარაკით ზე კავიდა თავის საწოლს ოთახში, სადაცა მიეცა თუთან ისიც ღრმა მილსა.

მზე მაღლა იყო, როდესაც კლერბს ზე კაბრიელს გამოეღვიძათ. რა ისწორებდნენ თავიანთ დაფხრეწილს ქებებში სიარულთ ტანთ საცმელსა, შემოესმათ გარეთვან წუნარი ლაზარაკი ზე ცხენის ფეხის სმაცა. ისინი მივიდნენ კარების ასლოს უურის დასაგდებად ზე დიდათ გაუკვირდათ როდესაც შემოესმათ ეს საუბარი:

— ჩუქნ ეს ანბავი კვიანბეს ორთა ინდოელთ ამულებმა, რომელთაცა გამოკითხეთ მუნუსემის სასლში, სთქუა ვიდაცამ ანკლიურს ენაზედ.

— არ მოუტუებიათ, მიუგო ბრამინმა, მე ჩემის სტუმართ მიღების მოვალეობით, მიუეცი წუსელის თავის შესაფარებელი ადგილი.

— მაშ კიბრძანებთ თქუქნ, მადრანის კენერალნი ჰროკურორის ბძანებითა, რომ ასლაჟე მოუცეთ კელში, ვანაკრძო ზირველმა.

— მე უარს არ მოგასსენებთ, მიუგო ბრამინმა, მაგრამ ახლა სძინავთ, კარვით მოგესსენებათ სტუმართმიღების კანონი არ მოუცემენ ნებას მძინარე სტუმარი

გამოვალვიმოთ. ჩემთვის ესენი რა საჭირონი არიან; მრთელი ტანისამოსი შემოგლეჯილი აქუსთ; ამათი შესედულობა ცხადად ამტკიცებს, რომ საეჭოანი არიან და ამისათვის სრულებით დარწმუნებული ვარ ამათ უდმრთო ეოფაქცევაზედ.

—ოხ, შეწვენებული ბრძმინი! დაიუვირა მოუთმენელი ვაბრიელმა და გამოვარდა გარეთ.

კლერსნიც გამოჰქუვა თავის ამხანაგსა. გარეთ ესოში იღვა ექუსი ინდოელი სალდათი და ერთიც აფიცარი ანგლიხანი, რომელმაცა რა დაინახა, შემოუძახა:

—ქე თქუწნ უნდა დაგიჭიროთ, უფაღნო!

—ჩუწნ?... განიმეორეს კლერსმა და ვაბრიელმა.

—მაშ ვინა? სთქუა აფიცარმა. მაშ თქუწნ არა ხართ კლერსნი და ვაბრიელი.

—სწორეთ ჩუწნა ვართ... არა, რისთვისაო?

—აი ბძანება გენერალნი პროკურორისა.

—მერე ჩუწნ რა დანაშაული გვაქუს?

—მაგას მაღრასში გეტუვიან.

—საკვრეელია! სთქუა კლერსმა.... თქუწნი ნებას თქუწნო კეთილშობილებაჲ, მოგვევებით მაღრასში.

აფიცარმა ანიშნა სალდათებსა, რომელთაცა წამოიუვანეს ორი ცხენი, შესხეს ტუსაღები ზედა და გაემკვინენ, რა გაუღეს კარგათ ვსა, და რა დაინახეს მარჯვნივ მხარეს ტინველის ტბა, შესძახეს კლერსმა და ვაბრიელმა, სიხარულით:

—ნება მოგვეცით უფალო კანიტანო, ცოტა შევი-

სუენოთ აუერ იმ სახლში. —
 — მაღრასამდინ თქუწნი დაუენება არსად არ შუი-
 ძლებს, იქ დიდხანს მოვიხდებათ დგომა, მიუგო აფი-
 ცარმა.

— რასა იქ! დაიუერა გაბრიელმა; ნათქუამი არის,
 ძალა აღმართსა ხნავსო. ვნასოთ რა იქნება, ჭ რა მო-
 გველის.

— (სოგი შემდგომ ნომერში იქნება.)

— (სოგი შემდგომ ნომერში იქნება.)

— (სოგი შემდგომ ნომერში იქნება.)

— (სოგი შემდგომ ნომერში იქნება.)

— (სოგი შემდგომ ნომერში იქნება.)

— (სოგი შემდგომ ნომერში იქნება.)

— (სოგი შემდგომ ნომერში იქნება.)

დავით ყორღანოვის გარდაცვალებაზე. (*)

დავით

ემაწვილო კაცო, მშვიდობით! მაგრამ გვითხარი რა
 რომ აგრე ადრე დაგეტოვე, შენს მშობელს მამულს ესა-
 ვინ რა შეგცოდა ისეთი, ან ვინ გაკადრა შენ წუენა,
 რომ ზირი გამომეტოველი არღა გიქმნიეს ჩუჭუნენა!...
 სარის კენესის სმა მომესმის, გულსა მიმსჭვალავს
 ვით სენი,
 გვაწუსებს მას, რომე გვშორდები, საგულბეული მხად
 ჩუჭნი.

რათა ჭ რისთუს შემოგეწეურ, რა დაგიშავეთ
 ისეთი?

(*) დავით სოლომონის ძე ყორღანოვი, იყო თავის წრეში ჩი-
 ნებული ემაწვილი კაცი, საქართველოს ერთ ზირკელ აზნაურთაგანი,
 რომელიცა გარდაიცვალა ემაწვილ კაცობის ჭასაკში ჭ. რომელიცა მო-
 უტანდა თავის სამშობლო ქუჭყანას ბუერს კეთილს რომ სიკუდილს
 არ მოესწრო ასე ადრე. ის გარდაიცვალა ამ წლის აგვისტოს თვეში
 სწრაფის სნეულებით. ეს მცირე ლექსი მივიღე, იმის შეგობრისაგან.
 რედ.

რადგანც არც კესმის ზე კპტოვებ შენსა მეკობარს ზე
 მასა,
 სადა ეოველნი განვლიან, მაშ დავილოცავ იმ გზასა:
 წარვედ კურთხევით იქ, სადაც ეველა მართალნი
 არიან;

სად ხერხეიმი დან-დასად საუკუნოთა მღერინ.

იქ დავმკვიდრე, სად არც არს, არც ჭირი, არცა ვაება,
 სადა ტრიალებს მარადის ზენა არსისა განკება.

მისვალ, მიგაქქეს თან ეველასგან კურთხევა დაუღუ-
 ვლი,
 ზე ჩუზნ სასსოფრად ბქ გვრჩება, შენი უმანკო სახელი!....

ქალიშვილი ჰალახისა

თავი XXVI

ეტიოდა რა ამა სიტყვებსა, საწვალი ვირჟინი, გამო-
 ეთხოვებოდა რა მას, ბეატრიქსს კაიუვანდა მოძღვარი
 კანუცინი მისი დედის ნაცვალთ წასაუვანად ეშაქოტ-
 სედა, შესედვიდა, რა ვირჟინი ბეატრიქსს მიმაჯალსა
 ეშაქოტსედა გული შეუწუსდებოდა ჭ ღაჯარდებოდა უგ-
 რმნოთა. მამამან მისმან არ იცოდა გარდაქცევა თავის
 ქალიშვილისა, ჭ იყო ჩაცმული ჰალახის ტანისამოს-
 ში ჭ ლესამდა სანჯალსა ჩენჩებისათჳს.—ეტიოდნენ რა
 იმასა თავის ქალიშვილის ამბავსა, ჰალახი ალექსანდრო,
 მიატოვებდა მისსა საქმესა ჭ მივარდებოდა თავის ქა-
 ლიშვილთანა, საშველებლად მისსა, რამეთუ იმის მეტი
 არა გაახნდარა ჰალახსა ჭ უეუარდა ძლიერ, — ჰალახი
 გაიქცევა ექიმთან, მაგრამ კაცნი გამოგსაჯნილნი სუ-
 დებისაგან რომელნიც იცდიდნენ ეშაქოტთანა, არ მი-
 სცემდნენ ნებასა, მოვლად თავის ქალიშვილისასა, თუ-
 მც ალექსანდროს გული მოუვიდოდა ჭ ეტიოდა გამო-
 გსაჯნილთა კაცებთა, რომ ესლა არ სცალიან წასვლად
 ეშაქოტთანა, მაგრამ ძალათ წაიუვანდნენ სანჯალითა,

საწული ზალანი ალექსანდრო მოიხედავდა უკანა ზე-
ხედამდა ოთახსა თავის ქალიშვილისასა ზე იტყოდა:

— ვაი! ჩემო შვილო რაჲ მარტო მიმატოვე მე!

საწული ზალანი შეეერებოდა ერთს მღუღელსა წი-
ნეთა ზე სთხოვდა, რათა მღუღელი წასულიყო ზე მოეფ-
ლო ვირჲინისათჳს, თავის მობრუნებამდის, მაგრამ
მღუღელი უარ ჰყოფდა, ერთი სიტყვით ზალანმან ვერ
იძოვნა კაცი, რომ კაეკსაენა თავის ქალიშვილის მო-
საზღვლათა. —

ანდერძი ბუატრიყსი

თავი XXVII

მოემსადებოდა რა ბუატრიყ წასაუვანათ ემატოტყედა,
მოვიდოდა კაჳუცინთან, რომელიც ლოცულობდა და-
ხოქითა ბუატრიყსათჳს, ზე დაადებდა კაჳუცინსა ბუკსედა
ჴელსა ზე ეტყოდა:

— მამაო! მიიღეთ ჩემი უკანასკნელი თხოვნა, ზე
მოისმეთ ჩემთანა საეკლესიო მსახურნი, რათა მოვას-
ხენოთ თქუქს ზე იმათა ჩემი უკანასკნელი ანდერძი:

— მოძღვარი აღასრულებდა სურვილსა ბუატრიყსასა ზე
შემოიუვანდა საეკლესიო მსახურთა.

ბუატრიყ მოუბრუნდებოდა მათ ზე ეტყოდა შემდგო-
მის სიტყვებით:

— მძანო ქრისტეს მოუვარენო! მე არა ძაღმიძს გამოთქმათ ჩემისა ძადლობისა რომელსაც ვწირამთ მე თქუწნა, თქუწნის კეთილის გულისათჳს, რომელიც მახვენეთ მე ამ უკანასკნელ დროებაში, მაგრამ ვლოცავ უფალსა, რათა ღმერთმან, გარდაგინადოსთ თქუწნ ჩემ მაგიერათ. მაგრამ მე კიდევ გთხოვთ თქუწნ წმინდაო მძანო ჭ თქუწნც საკუთარნო მძანო, რომ მე დავსწერე ანდერძი ჭ ის ანდერძი მე მეშინის რომ ჰანამა არ მიიღოს უურადღებაში ჭ არ აღასრულოს სურვილისა მეებრ ჩემისა, ჭ ამისათჳს გთხოვთ რომ შესმინოთ ჰანასა ჭ დარვიგდეს ჩემნი მსითჳნი ისრე, როგორც ჩემს ანდერძში სწერია.— თქუწნ საუჭარელნო მძანო ქრისტია ნენო, ჭ მოძღუარნო, მიიღეთ ჩემგან, ესე ორმოცდასუთი ოქროს ბაჯადლო, რომელიც დამრჩა მე ამა სანჯრობილესა ჭ თუძცა საკმაოდ არ ღმრჩეს ესა თქუწნთჳს, გთხოვთ მიიღოთ ჩემის საწინადარისაგან სკარპესიოსსაგან ჭ რამტელიცა გნებავთ ის მოგართმევთ თქუწნ ჭ გთხოვთ, რომ ჩემის სულისათჳს ორასი ჰანაშვიდი გარდინადოთ, ასი ჩემს სიკუდილადმდე ჭ ასი სიკუდილისა შემდეგ, შემდეგ ამისა მე მსურს კიდევ, რომ მოსამსახურენი: ალექსანდრე ჭ ლუდოვიკი, რომელნიც მე შემსახურებოდნენ ამა სანჯრობილეში, იფენენ დაჯილდოებულნი საჩუქრებითა ჭ ვსწირავ მათ ძადლობასა გამოუთქმელსა.— ვირჳინი რომელიც შემსახურებოდა მე ჭ უფვარდი დიურის სიფვარულობითა, რომელიც ნუგემსა მსცემდა მე, დამიტოვებია მისთჳს იმის გარდა

რაც ანდერშშია სწვრია, კიდევ ჩემი ძვირფასნი ტანისამოსნი, ძვირფასნი ქვებნი & ბრილიანტები, მაგრამ სად არის ვირჟინი, რომ არ ვხედავ! & ვახსედ გამოიხედავდა ბეატრიქე შესახედავად მისთა.—საწყვალე! მე მგონია, რომ გულ შეწუსებული შეიქმნა ჩემის გულისათვის & თუ ვერა ვნახო მე ისა ამის მეტათა, კარდავცით ჩემს მაგიერათა გამოუთქმელი მადლობა & მსურს მე, რომ იმასა ვნახვიდე სამოთხეშია; სხუათა შორის მე მსურს, რომ ვიყო დამარსულ მონტორიუს საუდარშია, სადაცა მზე ანათებს თავის სსივითა იმა ადგილში, თუცა მიცვალებულისათვის სულ ერთია მზე თუ ღრუბელი მაგრამ, იმედი მაინც მექმნება, რომ სხეული ჩემი იქნება იმა ადგილსა, სადაცა მზე გაახარებს თავის სსივითა ადგილოვანსა ჩემსასა.—ეს არის უკანასკნელი ჩემი თხოვნა საუვარელნო მძანო ქრისტესნო & ილოცეთ ჩემის ცოდვილის სულისათვისა.—

ბეატრიქე.

თავი XXIII

იმ დამეს, როდესაც გადაწვიტეს ჩენჩების სიკუდილი, ჭარანჩიოსა ეძინა ტებილათა, & დილით ჩამოესმებოდა მას ხმა, რომელიც ეტეოდა მას:

—«მენ კვინავს ტებილათა, & ჩენჩებსა, ეველასა სჭრიან თავებსა». —

გაიგონებდა რა ამა ხმას, წამოფარდებოდა გახელებული ქარანჩიო გაიქცევოდა ჰაჰასთან, რათა შესთხოვოს მას ჰატვი მართალთ სულთათჳს. ჰაჰა ის იუოდებოდა თავის საწოლიდამა. — შევიდოდა რა ქარანჩიო დაფარდებოდა მუსლთ მოდრეკითა წინაშე ჰაჰისა ჭ იტუოდ:

— თქუწნო უმაღლეს მწუესთა მთავრო! შეიბრალებთ მართალნი სულნი ჭ ნუ მისცემთ იმათა, სასჯელსა სიკუდილისასა.

— როგორა, ისინი დამნაშავენი არ არიან თუ?

— თქუწნო უმაღლეს უსამღუდელოესო ჭ წმინდათა უწმინდესო მამაო! მე ვარ ამაში დამნაშავი, რომ ძალათ ვათქმევინე ბეატრიხესა, სიტუვანი მამისა უფლისა, მე ვფიცავ უფალსა წინაშე თქუწნს უმაღლეს სამღუდელოებისა, რომ ისინი დამნაშავენი არ არიან, ბეატრიხეს ძალათ ვათქმევინე, რომლითაც მეკონა მე უშველიდი საწებალთა, ნუ დასჯით, შეიცოდეთ, ჭ ანატივეთ საწებალთა მართალთა სულთა.

— რაც კარდაწვეუტილი არს, მისი დარღვევა აღარ შეიძლება, ჩემი უკანასკნელი სიტევა ეს არის.

— მაშ კარგი თქუწნო უმაღლეს უსამღუდელოესობავ! საწებალსა ემაწვილსა ბერნადიოსა რომ სჯით ტეჯლათა მან რა უნდა იცოდეს ჯერეთ კვლისა თორმეტის წლისა ემაწვილმან, ეს საცოდაობა არის, შეიცოდეთ, შეიცოდეთ უწმინდაესო მამაო! თორემ ჩუწნც მოგვივა ამკვარი დრო წინაშე უფლისა ჭ არცა უფალი კვაპატივებს ჩუწნ.

— კარგი, ბერნადინო იქნება ვადარჩენილი თქვენის თხოვნითა და არა სხვა და ესლავთა ვაჟსანი მანიჭესტსა, რათა ვადარჩინონ ის სიკუდილისაგან, მაგრამ მაინც უნდა უეუროს თავის ჭირისუფალის დასჯასა. —

ძარანხიო ვერას ვადრიგებდა რა მეტს, გამოვიდოდა ვარეთ დადონებული, მაგრამ ჰქონდა სათქმელათ ისა, რომ ბერნადინო მაინც ვადარჩინოს თუძე ბუტრიყ მრთლათ დაღუბა. —

უკანასკნელი გამოთხოვება.

თავი XXIX

სიუვარულსა არ სძინავს, შეიტუობდა რა საწყალი გვიდო თავის ბუტრიყისა წაუკანას დასასჯელათ კინრისა მოკუეთით, შევაროვებდა, რამდენიმე თავის ამსანაკთა და ვადანაცმევდა იმათ ტანისამოსთა როგორც ეცვათ საეკლესიოს მსასურთა და ნიძანთა ვაუკუთებდა ვენახისა ფოთოლსა ქუდსედა, რათაცა შეეძლო ცნობა თავის ამსანაკებისა, და ვადრიგებდა იმათა შერეუბად იმა შევარებულებამა, სადაცა იქმნება ბუტრიყ დატუსაღებული. და ეტუოდა მათ მოტაცვად ბუტრიყისა და მოუვანად მისსა დანიძნულ ადგილსა, სადაცა თითონ გვიდო იუო მოლოდინე ცხენითა, რათა შამოვდო ისა ცხენსედა და ვადარჩინილიუო სადაცა თვალნი ხედვიდნენ. —

მე და როდესაც გვიდო დაწყობდა თავის ზღანებსა, იმ წამსვე ერთი მშუტნიერი მხატვარი, რომელსაც ერქვა სახელად უბაღდინი, და რომელიც იყო ჭკუიდამ გამო-სრული ბეატრიჩისა სილამაზით და მშუტნიერებითა, და რომელიც მუდამ ქამს ამბობდა:

— როგორ უნდა მოგუდეს ამ გვარი მშუტნიერება, მე არ ვიხამ ამასა, მე არ ვიხამ ამასა. —

და ამისათვის უბაღდუნი თავის მხრით შეაგროვებდა თავის ამხანაგთა, რომელთაცა ჩააცმევდა საეკლესიო მსახურთა ტანისამოსსა, ნიშნითა თეთრის ლენტითა, რომელიც იცნობდნენ ერთი ერთმანერთსა, და თუთონ უბაღდუნი იყო კარეტაში ჩამჯდარი, და ულოდინებდა თავის ამხანაგებსა ოდესაც მოიტაცვიდნენ ბეატრიჩესა.

კათუნდებოდა რა დილა, ჯერეთ გამოიყვანდნენ დუაკომოსა და ბერნადიროს, რომელნიც შეიყრებოდნენ ერთათა და დაუწყებდნენ ერთი მეორესა კოცნასა.

— მოდი ჩემო საუჭარელო ძმაო, ეტეოდა ბერნადიროს დუაკომო, მოდი მომესვივე მე, ვაი ჩემს დღეს! ვაი! უბედურნო ჩემო შვილებო! ვაი! ჩემო ობლებო, როგორ წავატოვებს თქუტნი მამა თქუტნი და თქუტნი მამული. —

უმაწვილსა ბერნადიროს არა გაეკებოდა რა თუ სად მიიყვანდნენ, რამეთუ ჭქონდა მას ბავშვისა გული და სძირად ჭკითხამდა თავის უფროსსა ძმასა:

— ნეტავი ღვაკომო ასრე უსამართლოთ სჭრიან ეოველთჳს სუდიები საქმესა?

საწუალი ღვაკომო ვერას იტყოდა რა ჭ აკებდა ზასუსსა ქენეშითა. ცოტა ხანს უკან ემაწვილსა ბერნადიროს ჩამოესმებოდა ზარის ხმა, რაიცა მოასწავებდა იმათ უბედურებასა, ჭ ეტყოდა ღვაკომოს:

— გესმის ღვაკომო! გესმის, რისთჳს რეკამენ ზარებსა?

ღვაკომო ზასუსის მაკიერათ აკოცებდა თავის უნცროსსა მძასა ჭ ჩაიხუტებდა გულში.

— როგორ! შენ კესარება სიკუდილი თუ? ეტყოდა გამოსაცდელათ ღვაკომო უნცროსსა მძასა ბერნადიროსა.

— რასაკვრეელია მესარება, მე მიუქარს ჰეპლებსედ ჭ ჩიტებსედ სირბილი, მე მიუქარს მსის შუქი ჭ რომ მოვკუდები მაშინ ვერასფერს ვერა ვიქმ, რასაკვრეელია მესარება სიკუდილი!

— მაშ საუქარელო მძაო ბერნადირო! იცი რისთჳს რეკამენ ზარებსა; უნდათ რომ წაგვიფვანონ, ემაფოტხედა, რამეთუ მოასლოებულ არს ჩუწნი სიკუდილი.

— გამავრდით მძანო, თქუწნი საათი მოასლოებულ არს! ეტყოდა მათ ეკლესიისა მსახური.

— მოასლოედეს მღუთის ნება არს. ეტყოდა მათ ღვაკომო.

— როგორ! კანა ჩუწნი სიკუდილი მღუთის ნება არს? ეტყოდა ზატარა ბერნადირო ღვაკომოსა.

— მაშ, მღუთის ნება არის, ეოველივე შემთხვევა

მღუთისაგან შეიძლება, ეტყოდა მოძღუარნი ბერნადიროსა დაჯაკომოს მაგიერათ.

—მაშ კარგი, რადგანაც ცოდვილი არა ვართ, ღმერთი სამოთხეში მანაც დაგვადგენს.

—როგორ, არა ვართ ჩუქნ უველა ცოდვილნი, ვართ მღუთის წინაშე.

—თუძე უველა ცოდვილნი ხართ, რისთვის უველასა არ სჭირან თავსა ზე მარტო ჩუქნ.

—შვილო ჩემო! შენ ღმერთს უუქარხარ ზე ამისათვის; ვინც ღმერთს უუქარს, მალე წაიუქანს თავისთან.

—მაშ თუ ასრე არს მამაო, თუქნ წადით ჩემს მაგიერათ, ზე მე მოგართმევთ ჩემს ალაგსა.

—მე სინარულით წავიდოდი ღმერთთანა, რომ მოვეთხოვე, მაგრამ არ ინება ზე ძალათი წასვლა არ შეიძლება ზე ამ სიტყვებით მოძღუარნი ნუგეშსა სცემდა ემაწვილსა.

ამ დროს გამოვიდოდა ჰალახი ალექსანდრო, ცარდაცმევდათ მათ შავსა სახეველთა ზე წაიუვანდნენ ემა-ქოტსა შედა; თან წაჰყვებოდა ჯარი ეარაულებისა, ეკკლესიის მსახურნი, მოძღუარნი ზე ჰალახის თანაშემწენი, რომელთაც მიჰქონდათ ჰავოსკები, სავსენი საცდელისა მოწუობილებითა დაჯაკომოსათვის. —ბერნადირო შესედამდა რა ჰავოსკასა შედა ამა მოწუობილებათა ეტყოდა დაჯაკომოსა:

—დაჯაკომო, ესე ვასურებულნი მავაშნი რა საჭირო არიან?

დაღონებული დეაკომო არ ამოიღებდა ხმასა.

— მითხარ ძმაო რისი გეშინის, მე სიკუდილისა აწ არ მეშინის, მითხარ შევიტუო რა საჭირო არს ესენი?

დეაკომო გამოვიდოდა მოთმინებითგან ჭ ეტუოდა:

— ესენი ჩუწნთუს არიან მომხადებულნი საწვალებლათა.

— ოხ! ღმერთო ჩემო ჩემთუს! რაღა საჭირო იყო ესენი ჩემთუსა, სეღამ რა წვრილი კისერი მახქუს, ამის გადაჭრა მხელი არ იქმნებოდა ჰალახისათუს.

იტუოდა რა ამასა ბერნადირო, ეკლესიისა მსახურნი უველა დაიწეებდა ტირილსა.

ამ დროს მოვიდოდა ჰანასაგან კაცი მანიჩესტით, რომელშიაც ეწერა ჰატვი ბერნადიროსა. — გამოჩნდებოდა რა ჰანასგან გამოგზავნილი კაცი, უველას ეკონათ უველა ჩენჩებისა ჰატვი ჭ ამისათუს დაიწეებდნენ უვირილსა: ჰატვი! ჰატვი! — საწვალსა დეაკომოსა სინათლე მოუვიდოდა თვალებიღამა, მაგრამ როდესაც წარიკითხეს მანიჩესტი, რომელშიაც ეწერა: — «შენ ბერნადირო გარდარჩენილხარ სიკუდილისაგან, მაგრამ მინც უნდა იქმნე მადურებული შენის ჭირისუფლების დასჯისა, — ბერნადირო როგორც ბავშვი იყო დაიწეებდა სტუნვასა სისარულისა გამო, მაგრამ ბოლოს იფიქრებდა: რომ ამით ვერა შერებოდა კარგსა, რამეთუ ბევრი ცრემლი უნდა აქციოს თავისის ჭირისუფლების დარჯის დროს, ჭ ამისათუს ეტუოდა დეაკომოსა:

— მომიტევე მე, რამეთუ აღმიტაცა სისარულმან.

— შე ძრეელ მოსარული ვარ ძმაო ჩემო, რომ შენ მაინც ვადაგარჩინეს ღ მამქუს ვსლა იმედი, რომ ჩემს ობოლთ შვილებსა უმეტრონებ ღ არ მოაკონებ მათ მამასა, რომელიც მიდის საფლავში.

— ბერნადირო შეჭვირდებოდა მოვლად მისთა, როგორც შულებისა თვისისა, ამ დროს დაჯდენდნენ დეაკომოსა უკუდმად გახურებულს მაშებსედა, რომელნიც ევანდნენ ჰოვოსკასა სედა ღ წვალებითა ამ გვართ წაიევანდნენ ემატოტთანა, სადაცა გაჭეუებოდა ბერნადირო; ამ დროს დეაკომოს ვაატარებდნენ თავის სახლის წინეთა, სადაცა გამოვარდებოდა თავისი ცოლი ლუისა, თავის შულებითა, ღ ძუძუთა ბავშსა თვისსა მიუყვანდა მამასა კისერში ღ თითონ დავარდებოდა საკოცნელათ ფერსთა ქმრისა, სადაცა კარდიქცეოდა დეაკომო, მოუბრუნდებოდა თავის შვილებსა ღ ეტეოდა:

— ძაღუ! ძაღუ! შვილებო! მამასა თქვენსა ვადაჭკვეთენ თავსა გალესილ სახჯალითა, ივაჟია ბედნიერი, ღ გიუქარდეს დაქვრიებული დედა თქვენნი.

— შენ ლუისა! გიუქარდეს შვილები შენი ღ არ მოაკონებდე მათ მამასა მათსა, რომელსაც სჭრიან კისერსა. — მაგრამ, სადა სარ ლუისა რომ ვერ გხედავ, ლუისა ამ დროს იქმნებოდა კარდაქცეული. —

— ღმერთო კბაღლობ, რომ მახვენე სიკუდილის დროს ცოლი ჩემი ღ დაღუნვიდა ამ დროს თავსა ღ აკოცებდა თვალებში თავის კარდაქცეულ ცოლსა; მერმეთ ვადაკოცნიდა თავის შვილებსა, რომელნიც თავთა-

ვის ზაწაწინა კელებით იჭერდნენ თავის მამასა და არ
 აძლევდნენ ნებასა გატანებად მისსა დასასჯელათ.

— მშვიდობით! მშვიდობით შეიღებო, მე თქუენ გნა-
 ხამ სამოთხეში, ბერნადირო—ესენი გხლან თქუენი შვი-
 ლები არიან და შენ იცი და შენმან კაცობამ თუ არ გა-
 აცინებ მტერსა.—

ბერნადირო თავის მხრით გარდაკოცნიდა თავის ძმის-
 წულებსა და დასრუებდა მათა და ეტყოდა რომ მალე
 მობრუნდება იმათთან.

— მამა ჩუენი არ მობრუნდება თუ? მოკვიუვა ისა,
 მეტყუთ მოკვიუვა. ბერნადირო შეჭვირდებოდა და ამ სი-
 ტყუებით მოშორდებოდა საწუალი დეაკომო თავის ცოლ-
 შვილსა.—

— მამა ჩუენი არ მობრუნდება თუ? მოკვიუვა ისა,
 მეტყუთ მოკვიუვა. ბერნადირო შეჭვირდებოდა და ამ სი-
 ტყუებით მოშორდებოდა საწუალი დეაკომო თავის ცოლ-
 შვილსა.—

(ზოგი შერე იქნება.)

— მამა ჩუენი არ მობრუნდება თუ? მოკვიუვა ისა,
 მეტყუთ მოკვიუვა. ბერნადირო შეჭვირდებოდა და ამ სი-
 ტყუებით მოშორდებოდა საწუალი დეაკომო თავის ცოლ-
 შვილსა.—

ქართულ ღების გერისტობა

რაკი საუღრის დღეობაები წესდებათა კვაქუს, საქარ-
თულს სალხნი მარად ვეტანებით ზ მივდივართ სა-
ლოცვათ; ამათში ბეგრი წილი უფრო სადიდებლათ, ზ
მომეტეული სასეირნოთ, კასართობლათ ზ საუურებლათ.
ხსენებული გერისტობის შაფათი, რომ კათენდა, მოჟე-
მსადენით, ოჯახობა ჩავსით ურემში ზ კავისტუმრეთ;
ჩუწნითგან ამ ხსენებულს საუღრამდინ სულ არ იქნება
სუთი ვერსი, ემაწვილები ცხენებსედ შევსხედით ზ ჩუწ-
ნც კავემართენით, რაერთი ვერსი კავიარეთ! მიმავალი
ურმების სიმრავლისგან გვა ველარ აუქციეთ სამს სა-
ათსა, ორღობეში ისე განხირულები იფხენ. ურემი უ-
რემსედ კუდ ბაწარასავით მისდევდენ იმ ვიწრო ორ-
ღობეში. განვლილის ერთი ვერსითგან დაზბრუნდით უ-
კანვე, დავადექით მინდვრის გსაზე ზ წუთს იქ დავიბა-
დენით. გუქალობდეთ არბოსა წმინდის გიორგის საუღარი!
რა ჩამოვსტით! დავბინავდით ზ ისე უმაღლ გამოველით
მინდორსედ ამ ხსენებულს საუღარს დიდი მინდორი
უძევს დასავლეუისაკენ; რომ არ შემცხვეს ოთხი ვერსი
სიმრგვლე, ამ მინდორს გადავსედეთ მაგრამ, ეს ამო-

დენა მინდორი ძლოცავის ურმებით იყო მოჭედული; შვიდნი უმაწვილები, რომელნიც ერთათ მიჰყვოდით, ამ მინდორსე დილით საღამომდინ დაუდიოდით ღ დაუკებდით ჩვენებსა, მაგრამ ვერსად ვიპოვნეთ იმტენ სალხში, ჩუწნ სახლობის ძებნაში მძიერი ღ მწუურვალი დაუდიოდით ღ კარგათაც დაუქანცეთ. მოატანა ბინდმა, აანთეს ზოგან სახთლები ღ ზოგან ქაღალდის ფარნები; მთვარე სრულებით არ იყო, ქარი უცებ შემოუბერამდა ხოლმე ღ სულ დააქრობდა. რვა საათამდინ ქარის გადამკიდე ამ წვალებაში იუვნენ, ციცინათელასავით ხან გაანათებდნენ სამთლები ღ ხან კი ერთიც აღარა ჩნდა. დამშვიდდა ქარი, რის ვაი ვაკლასით გამოვიტენით ვსა, მოველით საუდართან, მაგრამ მინამ მიველით, ბარე ოცჯერ წავაწედით; სარებსე ბარე სუთჯერ ეირაზედ გადავიარეთ ღ ლაფშიაც თავი წავეავით ასე, რომ უმაწვილებმა სუეველამ ტანისამოსი დავისვარეთ, გავკსავნეთ ბიჭი, ამოვატანინეთ ტანისამოსი, გამოვიცვალეთ ღ მაშინ ძლივს გავერიეთ სალხში. საუდრის ახლოს ერთმა კნიაუნამ დაუკრა დაირა, დაირის სმაზედ ვითქრიალეთ იმტენმა სალხმა ღ მივკროვდით იქა. რომელთაც სამი წლის გამამაულობაში ურთი ერთი არ გვენახა, იქა ვნახეთ ეოველი ნათესავი; რა ჩუწნ დაკვინასეს უცებ დაჩუმეს დაირის დაკვრა ღ მოგვიკითხეს ნათესაუბმან, ჩუწნც აგროთვე. ქალებმა შექნეს ჩურჩული ჩემსედ, ექვსმა ქალმა ერთბაშათ მთხოვეს მუხიკის დაკვრა, რაკი მთხოვეს რომ არ დაჰკრა არ შეიძლებოდა.

მოიტანა მუსიკა, დაუკარი ზე კნიაჟნამაც დაჰკრა დაი-
 რას ზე მთელი საში საათი დაუღალავათ მე ზე ის ქა-
 ლი უკრამდით ზე სსვანი კი თამაშობდნენ ლეკურსა.
 ასამდინ ქალნი იუენენ მოთამაშენი ზე ოცამდინ თავადნი;
 ამათ სუეველამ ითამაშეს ორორჯულ, ახლა თქუენ იფ-
 იქრეთ მე ზე დაირის დამკვრელს რა ჯაფა მოგვივიდო-
 და, ასე რომ როგორც წყარო ისე ჩამოგვიდოდა თავი-
 თგან ფესებამდინ ოფლი, მინამ გავათავებდით ლეკურის
 დაკურას, მინამ ჩუენებიც მოვიდოდნენ; მაგრამ, გათენე-
 ბის სამ საათამდინ მღერით ზე თამაშობით გაათენეს.
 როგორც ჩუენმა ქალებმა, უმეტესათ სსვათა ქალთა ზე
 კაცთა, მეტის ღვინის სმითა ზე მღერითა მოიქანცნენ
 ზე უადგილოთ წაეარნენ, ასე რომ წირვის გამოსვლა-
 მდინ აქა იქა ჭერესებივით ეეარნენ. წირვის შემდეგ ჩუენ
 ქალებს ზე სტუმრებს ტანცაობა უნდოდათ გაემართნათ,
 მაგრამ, დამკვრელი კი არაზინ უჩნდათ; რაკი დამკვრე-
 ლი არ იყო ამ ალაგას, მეზურნეები მოაფაინეს, ჰირით
 ასწავლიდნენ ესე დაუკართო, მაგრა ვერა ღონისძიებით
 ვერაფერი მიაბეზავსეს ტანცის დაკვრა. ქალებმა გულის
 წადილი ვერ აასრულეს, რაკი მეზურნეებმა ვერ დაუკრეს;
 ამ დროს ჩემს საუბედუროთ ერთმა კნიაჟნამ წამოიძახა
 ჩემსედ: რადასა ვდარდობთ, აი კოსტანტინემ იცის მუ-
 სიკის დაკვრა, რომელთაც ჩუენ მრავალჯერ გვიტანცა-
 ვნია ამის დაკრულსუდაო. ამ თქმასე დამუთხალი ტრე-
 დებივით ითქრიალეს ზე ტლეუ სესავით შუაში მამაქციეს
 ზე მთხლავს: კთხოვთ ჰატვი გვცეთ ზე გვატანცავოთო.

მე ამ ქალების ხასიათი ვიცოდდი, რომ ტანცს მალე არ მორჩებოდნენ, მე დაკვერით დავიდალებოდდი ჭ იმ სიცხეშია ც მალსედ დამცხებოდა; რა ვეღარა მოვიგონერა, უთხარი: მუსიკა აქ არა მაქქს ჭ რითი გატანციოთ. ოჰ, ამ სმასე ერთ-პირათ სთქუქს: ესლავ ვიშოვნიოთ, მართლათაც სხლაც ეშოვნათ კარგი დიდი მუსიკა ჭ მამანქეს კელში; მუსიკის დანახვა ჭ ჩემი დანახვა ერთი იყო. მაგრამ რა ვეწუობოდა, რომ არ დამეკრა. დავიწვე დავკრა ჭ მათაც დაიწვეს ჰოლკა მასურკა; ეს რაკი გაათავეს, დაიწვეს ჰოლკა; შემდეგ კადრელი, ასე რომ ჩემი მკლავები ჩემი აღარ მეკონა! ამასთანავე იმ სიცხეში ოფლი ღვაფი-ღუფით ჩამამდიოდა; მაგრამ არც თავიანთ თავნი შეიბრაღეს. რომ ვეღარა გავაწვერა, ძალათი გავწიე ჭ მუსიკა შუასედ გავსლიჩე როგორც თსელმა წვალმა ტივი გარიეოს ჭ აღვილითგან აღარ იბროღეს, ისე უცებ ერთ აღავას განყრდნენ ჭ აღარ იბვროდნენ; თუძცა უკაცრავათ დავრჩი ვეკლასთან, მაგრამ მაკტენ არაფერს. ეს დავკრა როგორც იყო ავიცილე, მაგრამ რაკი დაისვენეს კვალად ამიტუნენ, როგორც იეოს ეკ მუსიკა ჰურის ცომით დაკარი ჭ კიდევ გვატანციავეო. როგორც ჭირი არ მინდოდა, ისე მუსიკის დავკრა, მაგრამ, რა ჩემი დარდი ჭქონდათ; როგორც იყო მივაკარი ცომით, დაუკარი ჭ კვალად დაიწვეს ტანცაობა. თუთ ქალები, დამებიც ივენენ ჭ კავალერებიცა; ოთსმა ქალმა მოსაწონლათ ითამაშეს, მაგრამ არც ისე, ოთსმა ქალებმა, ერთმანეთს კარგი მვირ-

ფასი კაბები ჩამოასიეს; ექვსთა ქალთაც ამათ გული არ დააკლეს, ტანცაობაში წაიქცა ერთი ქალი, ზე როგორც კოჭურმა კაკლები, ისე უცებ კი გაიტანა ხუთი ზეთი-თონაც ზედ წააწვა ხუთივეს. . ამ ამბავის მნახველთა შექნეს სიცილი ზე კასკასი; მეც კი ბევრი ვიციხე ზე სსუათა უფრო მომეტებულათ, შექნეს გრციალი ზე გაცვივდნენ გარეთ; მეც კი კარგათ მანდვეინეს ოფლი ზე ამითი ძლივს მეშველა იმათგან გამოსვლა. ამის შემდეგ გაველით ერთი მინდორსედ, ჯირითის ზე ხალხის სანახავათ; შუა გზას რა მიუტანეთ, გლესი კაცებისა ზე დედაკაცების გაყანი ზე წუწუნი შემოგვესმა, ერთი ანობდა: უი! ქა!! სანანი მოუზარამს ვიდასაც, მეორე: ვაიმე ოჯასო დაღუჭულო, ნაბადი ზე ნიბა სერი მოუზარამთ. უი! დამიდგეს ორივ თვალები!? ნათხოვარი ტანისამოსი მოუზარამთ, უი ჩემს სიცოცხლესა!? ვისაცა ვთხოვე მაშინვე მითხრა: თუ გააფუჭე ორ თუძანს არ დაგჯერდებიო! ახლა რაღა ვქნა, რა ჰასუსი უთხრა: ნეტავი არ დამკარგოდა ზე ისევ გამფუჭებოდა, ჩავაცმევი მაინცა ჩემ დანიშნულ ქალსა. უი ჩემ ჩაქოლვას! ამ სიტყვებით მოსთქუამდა ზე მღუღარე ცრემლები ჩამოსდიოდა წყაროსავით. მოშორებით კიდევ ერთს დედაკაცს გადავვლიჯა თავის მორთულობა, კვლში ეჭირა ზე მოსთქუამდა: უი, ჩემ ჩაქოლვასა! უი, ჩემი თვალების დაღვომასა, ხალხსო ჩამქოლეთ; შვიდი წელიწადი შვილი არ მეუოლა, ზე ქრმისავან საუვედურით აღარ ვიუავი ცოცხალი, შემდეგ მეუოლა ერთი ვაჟი, ვენაცვალე ამ წმინდის გი-

ორგის მადლსა, ამის სალოცავათ წამოვიუყვანე, ზვარა დაუკალ, შავეუდრე, რომ გამსარდოდა! დღეგრძელობის მაგივრათ ვიღასაც აკუნითგან ამოუყენებია, ჩემი ნიკო წაუყვანია ჭ ნიკოს მაგივრად, ტყაჭი კოგო ჩაუწვენია. საბრბლო ქალმა, სიმწარით დაიკლიჯა ბუწუწები, ორთავე კვლებით წაიშინა თავ ჰირში, დაეცა ჭ კული შემოყვარა. როდის როდის, ეურების სრესით ჭ წელით ძლივს მოაბრუნეს. ამასაც განფშორდით ჭ მივაღვეით კიდევ მწუნარე მანდილოსანსა: შვიდი წლის შვილი დაჭკარკოდა, ესეც მოსთქვამდა: ჩემი მემცხედრე მიძლიდა აქ წამოყვანას, არ დავიშალე ჭ ესლა რაღა ჰასუსი მივცე, არა, შინ ცოცხალი ვეღარ მივალ, მეც აქ დამასაფლავეთ. როგორც იყო იმ ერს გავატანეთ ჭ მიველით საჯირითო მინდორთან, აქაც ჩვილი შემოკვესმა, ანობდნენ: ვაიმე ქმარი მამხარეს; ვაიმე ჯიბითგან ფულები ამოუცლიათ; აქვე დაინასეს უფსდნი ჰრისტავი, ეოველმა დამკარგავებმა ჰრისტავს მოასსენეს, ჰრისტავი დაფარულათ დადიოდა, რომ ქურდები დაეჭირა. აქ მრავალი სალხნი იყვნენ, მაეურებელნი; გაიმართა ჯირითი, თამაშობა ჭ ჭიდაობა. რა ეს ანუები გათავდა, უველანი მოველით, საედართან თავთავიანთ ბინასეც; ფულისა ჭ ნივთის დამკარგავნი მოსულიყვნენ საედართან, კვლში თითო გირვანქა წმინდა სამთელი ეჭირათ ჭ ანობდნენ: ღმერთო!!! შენ მოიყვანე ჩუწნი ქურდები დაკრუნისული ამაჲ საედართან, ჩუწნი ნივთი გამოვართვათ ჭ ისევ გაუშვათ თავიანთ ნებასეო. ამ სმაჲე ჭ წარის და-

რისსების დროს, სამმა ქალაქელებმა ჰაქარნებმა ჩუჭნ
 ხალხს ჩაუყვეს ჯიბეში კელები ზ ფულით ზორტმანები
 კი ამოაცალეს. ფულების ჰატრონებმა მაშინათვე შეუტ-
 უეს, სტაცეს კელი ზ სამნივე საუდართან შებოჭეს; ამ
 დროს ზოლიციის ჩინონიკიც იმ შინუტში იქვე გაჩნდა,
 ზოლიციის ჩინონიკმა მადალის სმით დაიუვირა: ეველანი
 წინ წამოდექით ვინცკი რამე დაჭკარგეთო. ვისაც რა
 ნივთი დაეკარგათ, ან ფული, უოველმა უთხრეს: ჩინო-
 ნიკმა ქურდებს დაუბრახუნა ფესები ზ შეუტია! ესლავე
 ამოიღეთ თორემ ცინბირში ამოჭეობთ თავსაო. ქურ-
 დებმა დაიწვეს კანკალი, ეცვალათ ფერი ზ ველარა
 თქვესრა. ჩინონიკმა ჩასტაკა კელი ზ ცამეტი თუმნამდინ
 კი ამოაცალა ჯიბითგან ქურდებს. თხუთმეტმა კაცმა
 როგორიც ნიშნებით უთხრეს. ჩინონიკმა ამ თხუთმე-
 ტსავე დაურიგა თაფთავის მხვედრი ფულები; სოგს სუ-
 თი, სოგს ცხრა ზ ვის ექსი ზ ცამეტი მანეთები.
 ორმოც მანათამდინ კიდევ დარჩა ჩინონიკს; ჩინონიკმა
 ის ქურდები, კელშეკრულები დანარჩენის ფულით გორს
 წარადგინა.

ამის მნახველები, ეველანი შინისაკენ გავემსადენით;
 შვიდი წლის ემაწვილი ორი დღის შემდეგ ჭალაში ეპო-
 ვნათ, ზ აკვნის ემაწვილისა კი არა გაკვივიარა ჯურა.

ჩუჭნი გერისთობის ხალხნი ესეკი დადონეს ქურ-
 დებმა. —

1870 წელსა.

„ცისკრის“ დაბარება შეიძლება ამ სახით:
ტფილისში, ადგილობრივ გაუკსაფხელებდ თუ გაუკსა-
ფხით, 7 მანეთი.

რედაქცია იმყოფება კუკიას, ხიდზედ, შირსოვეის
შენობაში, მარტოიუსიანის სტამბაში. ქ. ტფილისში.

ვისაც ჟურნალი დააკლდეს ზ თაჲის დროზედ არ
მიერთოს, უმორჩილებდ ითხოვს რედაქცია, მაშინვე
აცნობოს ამ ადრესით:

„ცისკრის“ რედაქტორს ი. კერესელიძეს, ტფილისში.

Дозволено Цензурою 1870 г. 15 Сентября